Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 98 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 30 ԱՊՐԻԼ 1884 (Ն. Տ.) 12 ՄԱՅԻՍ 17 ՐԷՃԷՊ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ. երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

Օրագրոյն վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել «Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի» ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Իզմիրլի—օղլու խան, թ. 19։ Իսկ գաւառներէն հեռագրաւ հասցէն։

درعليه‌ده غلطه‌ده ازميرلى اوغلى خانده ١٩ نمروده

{ اره‌ولك } غزته‌سى اداره‌سنه

40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	զանխակն	արծաթ	200
»	»	Վեցամսեայ	»	»	100
»	»	Եռամսեայ	»	»	50
»	»	Ամսական	»	»	20
»	»	Հատավ	»	»	1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	»	240
»	»	Վեցամսեայ	»	»	120
»	»	Եռամսեայ	»	»	60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծախքը ծախսը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

ԱԶԳ

Կը ծանուցանենք մեր թղթակցաց, գործակալաց և ընդհանրապէս ամէն անոնց որ գործ ունին մեզ հետ, որ մայիս 1|13 էն սկսեալ, իրենց նամակներն ու դրէն Ղալաթիա Նորատունկեան խան, ուր կը փոխադրուին «Արեւելք»ի խմբագրութիւնն ու Տպարանը։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 30 ԱՊՐԻԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մինչեւ չաբաթ երեկոյ առնուած տեղեկութեանց նայելով, Կորտոն զօրավարը կը պաշտպանէր զԽարդում, մինչդեռ Մէհտիին մարդիկը, Սուտանի մայրաքաղաքը պաշարեալ պահել բաւ համարելով, Նեղոսի ճամբով դէպ յԵգիպտոս յառաջ խաղալու հետամուտ էին։ Շէնտի և Պերպեր ապստամբաց ձեռքը կը գտնուին այժմ, և շրջակայ զօրաւոր ցեղերն ու ժողովուրդները Սուտ Մարգարէի դասին չանցնելու համար մէկ մէկ կարեւոր կեդրոն եղած են։ Կորտոն զօրավարի հետ հաղորդակցութիւնք ընդհատուած են, և ցարդ չեն յաջողած այն հնարքներ, որովք կը յուսացուէր լուր առնուլ իրմէ, կամ հրահանգ ղրկել։ Իւր վերջին հեռագրաց մէջ, Կորտոն օգնութիւն կը խնդրէր. բայց մայիս 1 ին Անգլիոյ Խորհրդարանին ներկայացեալ պաշտօնագրաց նայելով, Պ. Կլատըստոնի Նախարարութիւնն ի Սուտան ո՛չ անգլիական, ո՛չ հնդկական, ո՛չ ալ եգիպտական զօրք ղրկելու տրամադիր է։ Նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ Կորտոն զօրավարին տրուած հրահանգը պատերազմիլ չէր Սուտանի մէջ, այլ խաղաղապէս եգիպտական զօրքերն առնլով ետ քաշուիլ յԵգիպտոս։ Որովհետեւ հիմա Կորտոնի անձին վտանգ կայ, Նախարարութիւնը կը ցաւի, բայց միջոց մը չը գտներ զինուորական օգնութիւն հասցնելու Խարդում։ Պէտք է գիտնալ թէ երկրին կլիմայն, ճամբուն հեռաւորութիւնն և գործին յարակից դժուարութիւնք այնպէս կ'ընեն, որ զօրախումբ մը մեծ կորուստներ աչքն առնլով քանի մը ամիսէն հազիւ կրնայ Եգիպտոսէն Խարդում հասնիլ։ Այսպէս կը խորհէր ապստամբաց վերջին յաղթութիւններէն առաջ, բայց Շէնտիի և Պերպերի անկումն անշուշտ աւելի եւս կը դժուարացնէ Խարդում օգնութիւն հասցնելու գործը։ Բայց և այնպէս, Անգլիոյ մէջ հանրային կարծիքն յուզեալ կ'երեւի ընդդէմ Նախարարութեան, և թէպէտ կը թուի մեզ թէ Թօռիք կը չափազանցեն քանի մը անձանց զՊ. Կլատըստոն սուլելու հասարակ միջադէպին նշանակութիւնը, զոր շաբաթ օրը ծանոյց հեռագիրը, բայց անգլիական ժողովրդեան մեծամասնութիւնը դժգոհ է տեսնելով թէ Կորտոն զօրավարն, որ հազարներու կեանքն ազատելու գնացած էր, այսօր մահու և կենաց տագնապի մէջ է, և կը լքուի Մեծին Բրիտանիոյ կողմէ, որոյ ազդեցութեան ներկայացուցիչը պիտի լինէր Սուտանի մէջ։ Հանրային կարծիքն երբեմն սխալ ուղղութիւններ և վճռաբեր միտումներ կրնայ ունենալ, բայց նախարարութիւնք, մանաւանդ Անգլիոյ մէջ, մինչեւ աստիճան մը միայն կրնան դիմադրել հոսանքին։ Ներկայ պարագային մէջ, անհաւանական չէ որ Պ. Կլատըստոն տեղի տայ, և որ եւ է կերպիւ փոփոխէ՝ Կորտոն զօրավարը բախտին անօգնական թողլու քաղաքականութիւնը։

Պէտք է նորագոյն լրոց սպասենք, գիտնալու համար ինչ միջոցներով Անգլիա պիտի կրնայ ազատել Կորտոն զօրավարն։ Ցայտնի է թէ Խարդում, երբ ամէն կողմէ պաշարուած է, ամենեւին չի կրնար դիմադրել։ Պաշար կրնայ չպակսիլ, բայց ռազմամթերք անշուշտ պիտի պակսին։ Բաց աստի, երկարժամանակեայ լքեալ վիճակ մը այնչափ դէպ տպաւորութիւն պիտի ընէ տակաւին անգլիացի զօրավարին հաւատարիմ մնացած Եգիպտացւոց վրայ, որ ասոնց մէջ դասալքութիւնք պիտի յաճախեն, մինչեւ որ բոլոր զօրքն, որպէս ի Պերպեր, ապստամբաց կողմն անցնին։

Խորհուրդ մը կար Հապէշստանայ հետ դաշնակցութիւն մը կնքելու, և Հապէշ զօրքեր ղրկելու, ընդ հրամանատարութեամբ անգլիացի սպայից, յօգնութիւն Խարդումի։ Կը կարծուէր թէ Սուաքիմի Հուէդ ծովակալին Յովհաննէս Թագաւորին քով կատարելի պաշտօնին մէկ մասն էր այս։ Ցաւալին լուր չառինք թէ ծովակալն և Եթովպացի վեհապետն արդեօք տեսնուեր են իրարու հետ, թէեւ Հապէշք ընդհանրապէս լաւ ընդունելութիւն ըրեր են անգլիացի հիւրին։

Անգլիացիք բոլորովին չեն ելած Սուաքիմէ, ուր ունին քիչ մը զօրք, եգիպտական վաշտի մը հետ։ Օսման Տիկմայի համար կ'ըսուի թէ նորէն մարդ կը ժողվէ, բայց իւր բուն դիտաւորութիւնք յայտնի չեն։ Մէհտիի այն տեղակալին, որ գրաւեց զՇէնտի և զՊերպեր, և Օսման Տիկմայի միջեւ նպատակի և գործողութեան միութիւն չերեւիր։ Նոյն ինքն Մէհտին Էլ-Օպէյտի մէջ փակուած կը մնայ։ Այսպէս, թէեւ Եգիպտացիք զինուորական զօրութիւն չունին Սուտանի մէջ, բայց ապստամբներն ալ այս վիճակէ մեծագոյն օգուտ մը քաղելու գիտութիւն չունենալ կը թուին։ Սուտ Մարգարէին նպատակը նոյնչափ անորոշ է, որչափ Լոնտոնի կառավարութեան նպատակն, և երկուքին ալ գործողութեանց մէջ ի Սուտան՝ վարանման և անստուգութեան նշաններ կ'երեւին։ Բայց իրողութիւն մ'է թէ Մէհտիին մարդիկը Վերին Եգիպտոս արշաւելու համար շատ կարեւոր դիրքեր ձեռք բերած են արդէն։ Եթէ այդ դիրքերու մէջ անշարժ կենան մինչեւ որ Նեղոսի ջուրերը դարձեալ բարձրանան, Անգլիացիք և Եգիպտացիք կրնան շոգենաւերով վեր ելնել, և անոնց յառաջխաղացութիւնն արդիւնաւորապէս արգիլել։ Կ'երեւի թէ Կորտոն զօրավարին ալ օգնութիւն հասցնելու համար այս պատեհութեան կը սպասուի։

Բուն Եգիպտոսի մէջ, գործոց վիճակը զգալի փոփոխում չէ կրած։ Նուպար փաշա պաշտօնի վրայ կը մնայ միշտ, որովհետեւ ո՛չ Եգիպտացիք, ո՛չ ալ Անգլիացիք կրնան ուրիշ մը գտնել որ յօժարի ներկայ պարագայից մէջ եգիպտական նախարարապետի պաշտօն ստանձնել։ Իսկ Նուպար փաշա տագնապալից վայրկենի մը մէջ իւր հայրենեաց դատը լքած չլինելու համար, հրաժարելու գիտաւորութեան վրայ չխնդրեր։ Բայց Պ. Քլիֆորտ Լոյտ ալ, թէեւ Դաէլբէէն առժամապէս բաժնուեց, կը պահէ իւր պաշտօնն, և խրատատուութեան վէճերն անպակաս են երկուքին միջեւ։ Եգիպտացիք կը դանդաղին թէ անգլիացի պաշտօնատարք ամէն բանի կը խառնուին, Անգլիացիք ալ կը պատասխանեն թէ եգիպտացի պաշտօնատարք և նոյն ինքն Նուպար փաշան, անգլիացի պաշտօնատարներու թողուած գործոց կը խառնուին։ Եգիպտոսը բարեկարգելու կարեւոր ձեռնարկ մը ո՛չ մէկու կողմէ ի գործ կը դրուի, և Եգիպտացիք ու Անգլիացիք այս անդոհացուցիչ կացութեան պատասխանատուութիւնն իրարու վրայ կը նետեն փոխադարձաբար։ Կը յուսացուի որ Դեսպանախորհուրդն, երկրին ելեւմուտքը կարգադրելով, ապագայ բարենորոգմանց դիւրութիւն պիտի ընծայէ։ Ալեքսանդրիոյ հրկիզումէն վնասեալ բնիկներուն և օտարազգիներուն տալ որոշուած հատուցմանց պիտի վճարուին նոր փոխառութեան արդիւնքէն, և այսպէս թէ՛ բնիկ և թէ՛ օտարազգի շատ մարդիկ նորէն դրամագլուխ մը պիտի ունենան՝ երկրին մէջ արդիւնաւորելու։ Ելմտացոյցի բացը պիտի գոցուի, և ապագայ ելմտացոյցներու հաւասարակշռութիւնն ալ պիտի ապահովի։ Ընդհանուր պարտուց տոկոսը պիտի վճռուի՝ սամ. պարտուց նկատմամբ ի գործ դրուած կարգադրութեան նման նոր կարգադրութեամբ մը, և յերաշխաւորութիւն յատկացեալ տրոց մի մասն ազատ պիտի թողուի՝ նոր փոխառութեան յատկանալու համար։ Երբ այսպէս դրամ գայ երկրին մէջ, բարենորոգումն ալ պիտի գայ եղեր,— վարդապետութիւն մը, ուր չենք հաւատար մեք։ Բարենորոգումն ի գործ դնելու համար բարեյօժարութիւն և գիտութիւն պէտք է լինան ամէն բանէ առաջ։ Բարեյօժարութիւն չկայ ցորչափ Եգիպտացիք և Անգլիացիք, իրենց յատուկ դիտումներով, շահ կը տեսնեն երկրին վիճակն անբարեկարգ թողլու մէջ։ Դիւրութիւն ալ չկայ, ցորչափ երկրին քաղաքական և վարչական հաստատութեանց վիճակն անորոշ, անկայուն, անստոյգ է։ Այս եւս փաստ մ'է թէ նախ Եգիպտոսի քաղաքական կացութիւնը պէտք է ճշդել, փոքր ի շատէ կայուն մը բերելով, և այնուհետեւ պէտք է մտածել նոր փոխառութեան մը կնքման վրայ։

Դեսպանախորհրդոյ նկատմամբ Բ. Դրան բռնած դիրքը շատ բանաւոր է։ Առանց այդ նախնական պայմանի, առանց Եգիպտոսի քաղաքական խնդիրը լուծելու, ելմտական խնդիր յարուցանել եթէ ոչ սխալ քաղաքականութիւն, գոնէ մասնաւոր նպատակով մը [illegible] խաղ մը պէտք է լինի։ Բ. Դուռ վերապահած է նաեւ իւր վեհապետական իրաւանց անվիճելի պահպանման կարեւոր պայման, և պահանջած է որ Եգիպտոսի տարեկան հարկն անփոփոխ պահուի ելմտական նոր կարգադրութեան մէջ, երբ տեղի ունենայ։ Եթէ ստոյգ է թէ Անգլիա հաւանած է այս պայմանաց, Պ. Կլատըստոնի նախարարութիւնը Թուրքիոյ նկատմամբ անկեղծ քաղաքականութեան մի նոր փորձ տուած կրնայ համարուիլ, և մեզ կը մնայ մաղթել որ ազատական նախարարութիւնը մինչեւ վերջը կարենայ շարունակել այդ քաղաքականութեան մէջ, առանց հանրային կարծեաց մասնաւոր հոսանքէ մը մոլորուելու, որ հակամէտութեան անարդար քաղաքականութեան վրայ կը մղէ միշտ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալները գրած էինք, թէ Իւսկիւտարի ոստիկանութիւնք տեսնելով տեղւոյն Ազգ. ատենապետի ընկերութեան կողմանէ շրջաբերութեան հանուած նպաստի տոմսերն, ուզած է իմանալ թէ ընկերութիւնը վաւերացեա՞լ է Պատրիարքարանէն, և թէ՝ առաջարկութեամբ ընկերութեան, Պատրիարքարանն առ փոխ. Նախարարն ոստիկանութեան գրած, և ծանուցած էր ընկերութեան նպատակին կարօտ հիւանդաց հոգածութիւն ու խնամատարութիւն լինելն, և Պատրիարքարանի գիտութեամբ հաստատուելն։ Արդ կիմանամք, թէ Պատրիարքարանն ստիպուած է առ քաղաքապետութիւնն գրել այս խնդրոյն վրայ, վասն զի ոստիկանութեան կողմանէ պատասխան տրուեր է թէ պէտք է քաղաքապետութեան հետ բանակցիլ այսպիսի խնդրոյ համար։

Ազգային ժողովոյ մայր դիւանը գրելով առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն, ուզեր է իմանալ թէ Ազգային ժողովոյ բացման համար որ օրն պատշաճ կդատէ։

Իզմիրու Ուսումնասիրաց ընկերութեան կեդրոնական ընդհանուր ժողովը գումարեցաւ երէկ Ղալաթիոյ վարժարանին մէջ, ընդ նախագահութեամբ Գեր. Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոսի Իզմիրլեան։ Քանի մը ժամ տեւեց այս նիստն, և գլխաւորաբար ընկերութեան կանոնագրոյն բարեփոխութեանց խնդրովք զբաղեցան։

Մեր Կովկասեան թղթակիցը կը հեռագրէ թէ երէկ Տփղիսէն ճամբայ ելած է պատգամաւորաց հետ, Էջմիածին երթալու համար, ուր կը հասնին վաղը կամ միւս օր։

Երէկ առաւօտ Օրթագիւղի մէջ տեղի ունեցաւ Ս. Թարգմանչաց վարժարանի նոր շէնքին հիմնարկութիւնն, ի ներկայութեան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր, որ այս առթիւ իւր օրհնութիւնը շնորհեց։

Ս. Թարգմանչաց վարժարանի նախորդ շէնքն որոյ մէջ բազում տարիներէ ի վեր կը դասախօսուէր, անմխիթար վիճակի հասած էր և թաղապետութեան հրամանաւ քանդուած։ Ցուալի է որ այս նոր շէնքին կառուցման գործը, որոյ յաջողութեան համար ի հարկէ մասնաւորապէս տեղւոյն թաղեցւոց և առհասարակ ամէն ազգայնոց օժանդակութիւնն անհրաժեշտ է՝ կը գտնէ այն քաջալերութիւն, որոյ կը կարօտին ազգային ամէն ձեռնարկութիւնք։

Հարկ կը համարինք յաւելուլ թէ քառասնէ աւելի գործաւորք ազգասիրաբար աշխատեցան երէկ, և մի աւուր մէջ գործեցին այնչափ, որչափ մի քանի աւուրց մէջ վճարմամբ կարելի էր յուսալ։ Ահա այս է ճշմարիտ ազգասիրութիւնը։

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
72

ԽԱԶԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Ը.

ԳԱՆԱՀԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պատմեցի այն երազը, որ մի քանի րոպէ առաջ պատկերանում էր ինձ, և ներկայացնում էր իմ կեանքի ճիշտ նկարագիրը, իր բոլոր պայծառ և մռայլ գոյներով։ Պատմեցի թէ ո՛րպէս անգիտակցաբար, փոքր առ փոքր շեղվելով ուղիղ ճանապարհից, անմեղութիւնից վերջապէս ընկայ անբարոյականութեան մէջ։ Նա գլուխը խոնարհեցրած լսում էր։ Ցետոյ իմ խօսքը կտրեց, ասելով.

— Այդ բոլորը ես գիտեմ..

— Որտեղից գիտէք։

— Նայեցէք իմ վրա, ծանօթ է ձեզ իմ դէմքը։

— Կարծես մի տեղում տեսած լինեմ ձեզ։

— Քենիչի մօտ։ Ես այն օրը ներկայ էի, երբ դատարանում ձեզանից հարցափորձ էին անում։ Դուք խոստովանվեցաք ձեր բոլոր յանցանքները։ Դուք նկարագրեցիք ձեր կեանքի պատմութիւնը սկսեալ ձեր մանկութիւնից մինչև ձեր կալանաւորութեան րոպէն։ Այդ պատմութիւնը սաստիկ հետաքրքրեց ինձ, որովհետև նրա մէջ գտնում էի այն բոլոր պատճառները, որոնք ստիպում են մարդուն հակառակ իր կամքի յանցաւոր լինել։

Բժշկի կարեկցութիւնը ոչ միայն շատ մխիթարական էր ինձ համար, այլ նա առիթ տուեց իմ վստահութեանը դէպի այդ ազնիւ երիտասարդը, ես հարցրի.

— Ուղիղն ասացէք, պարոն բժշկապետ, ի՞նչ նա խոստացաւ, որ շուտով կը վերադառնայ։

— Ո՞վ։ — Հա... դուք, երևի, դարձեալ այն աղջկայ մասին էք հարցնում, մտաբերեց նա ընդհատված խօսակցութիւնը Նէնէի մասին։

— Այո՛, այն աղջկայ մասին։

— Դուք ձեր երազների մէջ էք տեսել նրան, նա այստեղ չէ եղել։

Ես հասկացայ, որ գրգռված երևակայութիւնը խաբել էր ինձ։ Նայեցայ շուրջս, կրկին նկարվեցան տխուր պատկերները, իմ պատժական կեանքի և բանտային հիւանդանոցի մռայլոտ կամարները յիշեցրին ինձ իմ դրութիւնը...

— Ուրեմն ես բոլորովին զրկվա՞ծ եմ նրանից... էլ չե՞մ տեսնի նրան...

— Զրկված չէք լինի... յոյս ունեցէք, որ մի ժամանակ կը տեսնէք նրան.. պատասխանեց երիտասարդը խորհրդաւոր ձայնով։

«Մի ժամանակ»... արդեօք երկա՞ր պիտի տևէր այդ ժամանակը, մտածեցի ես։

— Մխանգամ նրան թոյլ տուէք մտնելու բանտը, ինձ մօտ, ասեցի ես։

— Գիտեմ, այդ ես խնդրեցի բանտապետից, որ թոյլ տայ։

Նէնէն ինձ ասել էր, որ մի ակնոցաւոր երիտասարդ միջնորդեց նրա համար և թոյլտուութիւն ստացաւ բանտը մտնելու։ Ո՞վ կը մտածէր, որ այդ բարեսիրտ երիտասարդը լինէր նա։

Նրա բարեսրտութիւնը մի այնպիսի համակրութիւն ազդեց իմ մէջ, մինչև ես վստահացայ ասել նրան.

— Ես գիտեմ, պարոն բժշկապետ, որ յաւիտեան զրկված եմ նրանից։ Բայց դուք այնքան բարի էք և ազնիւ, որ կը գթաք մի որբ, անտէր, անօգնական աղջկայ վրա, որը այս աշխարհում ոչ մի խնամատար չունի։ Ամէն տեղ հալածում են նրան, ամէն մարդ խեղճացար է համարում նրան, և ոչ ոք չէ խղճում անբախտին...

— Նա խեղճացար չէ, ընդմիջեց բժիշկը։

— Աղաչում եմ, խղճացէք նրա վրա, ընդունեցէք ձեր պաշտպանութեան ներքոյ, նա շատ լաւ աղջիկ է։

— Ես առանց ձեր խնդրելու ես այդ պիտի անեմ, պատասխանեց երիտասարդը և վերկացաւ։

Ես պատրաստվում էի բռնել նրա ձեռքը, յայտնել իմ անչափ, անսահման շնորհակալութիւնը, բայց նա ուշադրութիւն չը դարձրեց և շտապով հեռացաւ։

Թ.

ԱՔՍՈՐ

Անցան մի քանի ամիսներ ևս։ Մենք բոլորովին առողջ էինք, առողջ այն չափով, որ կարող էինք դիմանալ ճանապարհի ծանրութեանը և ուղևորվել դէպի հեռաւոր հիւսիս։

Առաւօտ էր։ Մի խումբ դատապարտեալների հետ, շրջապատված զինուորներով, մեզ դուրս էին տանում քաղաքից։

Այդ տխուր տեսարանը շատ նըման էր դագաղների յուղարկաւորութեանը դէպի գերեզմանների լռութիւնը։ Շղթաների, քայլերի, եղբայրների լացը, նրանց հառաչանքը միախառնվում էր իրանց կորցրած բարեկամների շղթաների հնչիւնների հետ։

Այո՛, տխո՛ւր տեսարան էր և աւելի տխուր քան թէ մահը։ Այդ դէպքում մարդը կենդանի է մեռնում, և դեռ կենդանի կտրվում են նրա յարաբերութիւնները աշխարհի և բարեկամների հետ։ Բայց նրա զգացմունքները դեռ մեռած չեն. նրա վրա ազդում են շրջապատող երևոյթները։ Իսկ դագաղի մէջ դրած մարմինը աւելի բախտաւոր է. նա չէ զգում, չէ հասկանում, թէ ինչ է կորցնում։ Մի փոս և սառը հողը պարգևում են նրան յաւիտենական խաղաղութիւն։

Աքսո՛ր, ինչ սոսկալի միտք է բովանդակում իր մէջ այդ բառը։ Հազարաւոր մղոններ չափել շղթայակապ ոտներով, պատերազմել դաժանաշունչ մրրիկների դէմ, որոնք հրակայ եղևինները խլում են արմատից, պատերազմել ցրտի հետ, որի սաստկութիւնից անհագին ժայռերը ճաքճքում են, պատառ-պատառ են լինում, — մաշվել ուժաթափ լինել հանքերում տաժանական աշխատութիւններով, — այդ բոլորը այնպիսի տանջանքներ են, որոնց մարդը, միայն դատապարտված մարդը կարող է դիմանալ։

Բայց մի բան, որին չէ դիմանում նա, որի առջև փշրվում են նրա բոլոր զօրութիւնները, — դա է սիրած աղջկայ արտասուքը...

Ահա՛ դարձեալ յայտնվեցաւ նա...

Մազերը խառնված, լի՛ կատաղի վրդովմունքով, որպէս մի խելագար հրեշտակ յայտնվեցաւ նա... Ա՛խ, որքան սարսափելի է նրա զայրացած դէմքը...

Նա աշխատում է մօտենալ ինձ... զինուորները հեռացնում են... Նա դարձեալ առաջ է նետվում... Նա չէ վախենում սուիններից... Ահա բռնեցին նրան... նա կրկին դուրս պրծաւ նրանց ձեռքից... վազում է դէպի ինձ... արգելում են... Ահա նա խլեց զինուորներից մէկի հրացանը... մուխը բարձրացաւ... հրացանը դուռաց... Բայց զարկեցին նրան.... նա ընկաւ... էլ չէ վերկենում...

«Դա այն ցնորված աղջիկն է»... լսելի եղաւ ամէն կողմից։

Իմ աչքերի առջև մթնեց, ես այլ ևս ոչինչ տեսնել չը կարողացայ, միայն զգում էի հրացանների կոթերի հարուածը, որով քշում էին ինձ դէպի իմ դատապարտութեան օթևանը...

ՐԱՖՖԻ

(Շարունակելի)

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

ԱՄԵՆ. ՄԱՂԱՔԻԱ ՕՐՄԱՆԵԱՆԻ ՀԵՏ

Թուրքիոյ Հայոց կաթողիկոսական մասնակցութեան եղանակին նկատմամբ Ռուս կառավարութեան կողմանէ առ Սինոդն մարտ 14 թուականաւ ծանուցագիր մը յղուելուն վրայ, Էջմիածին գտնուող բարձրաստիճան եկեղեցականի մը և Մաղաքիա Սրբազանի միջև յիշեալ խնդրոյն վրայ կարևոր տեսակցութիւն մը տեղի ունեցեր է, որ թէպէտ տարաժամ կը հասնի մեր ձեռքը, սակայն օրուան խնդրոյն նկատմամբ բաւական հետաքրքրաշարժ լինելով՝ հարկ կը համարինք հրատարակել։

Յիշեալ եկեղեցականը մարտ 31 շաբաթ օրն մասնաւոր ունկնդրութիւն մը խնդրելով Մաղաքիա Սրբազանէն, Ն. Սրբազնութիւնը հետևեալ Ծաղկազարդի կիրակէ օրը ժամանակ կը նշանակէ։ Որոշեալ ժամուն բարձրաստիճան եկեղեցականը երթալով առ Մաղաքիա Սրբազան, սոյն տեսակցութեան (*) շարժառիթն եղող խնդրոյն վրայօք հետևեալ կերպիւ խօսք կը բանայ։

«Քանի անգամ է որ Կ. Պոլսէն ինձ կը յանձնարարուի յայտնել թէ Պոլսոյ Երեսփոխանական Ժողովն հաստատապէս որոշած է 66ի եղանակէն չշեղիլ և ըստ այնմ մասնակցելով կաթողիկոսական ընտրութեան՝ յղել իւր պատուիրակներն յԷջմիածին, ուստի կուզեն կանխաւ գիտնալ թէ՝ առդ Ձեր Սրբազնութիւնն և Սինոդն պիտի համակերպի՞ք նոյա ընտրած եղանակին թէ պիտի մերժէք, զի Ռուսիոյ կառավարութիւնը անդ այնպէս կը ձևացնէ իբր թէ ինքն թէպէտ անտարբեր է և չէզոք է այս մասին, իսկ դուք և Սինոդն հակառակ էք եղեր Երեսփոխանական Ժողովոյ ընտրութեան, և պիտի մերժէք եղեր նոյա թէ՛ ընտրութիւնը և թէ՛ պատուիրակներն որոց վրայ Թուրքիոյ հայ ժողովուրդն և Ազգ. Ժողովը սկսած է գրգռուիլ Ձեզ, Սինոդի և Միաբանութեան դէմ, և առտի անշուշտ պիտի ծագի ազգային երկպառակութիւն, բաժանումն ևն, և այս ամենուն պատասխանատուութիւնը հարկաւ պիտի ծանրանայ Ձեր Սրբազնութեան, Սինոդի և Միաբանութեան վրայ, բայց Ազգը պիտի տուժէ»։

Մաղաքիա Սրբազան ցաւ յայտնելով խաղցուած դարձուածոց վրայ, և ազգային բաժանման պատահականութեան նկատմամբ սարսափ և սոսկում ցոյց տալով, կը պատասխանէ թէ՝ իւր անձնական իղձն է որ Ազգային Ժողովը չթուլանայ և չը դադրեցնէ իւր գործողութիւնը, և թող վստահ լինի իրեն, Սինոդի և Միաբանութեան վրայ, թէ ինքեանք բնաւ չեն ցանկար ազգային բաժանման և սորա տխուր հետևանաց, և թէ ինքեանք ըստ ամենայնի պատրաստ և յօժար են ամեն միջոց ի գործ դնել՝ ազգային պառակտումն առթող ամեն ջանահնարութիւնքը ապարդիւն հանել։ Թո՛ղ Երեսփոխանական Ժողովն Կաթողիկոսական ընտրութիւնը կատարէ, և վստահութեամբ յուղարկէ իւր պատուիրակներն, և մեք ամենայն սիրով կ'ընդունինք, միայն թէ Երեսփոխանական Ժողովն 3 եպիսկոպոսաց անուանքն իւրեանց ստացած քուէներովն ներկայացնէ Էջմիածնի Կաթողիկոսընտիր Ժողովին, և ո՛չ թէ մի անձն ընտրէ և Թուրքիոյ բոլոր քուէներն նորա վրայ կեդրոնացնէ, զի յայնժամ իսկական ընտրութիւնը Երեսփոխանական Ժողովն ինքն կատարած կը լինի, և աստ եղած ընտրութիւնը սոսկ ձևական մի գործողութիւն կը դառնայ, ուստի և այսպիսի ծանր ըղձմանց առիթներն պէտք է որ բարձուին։

Այս առթիւ Մաղաքիա Սրբազան կը քննադատէ 66ի ընտրութեան եղանակը, և այն ատենի Վարժապետեան Գեր. Ներսէս եպիսկոպոս Պատուիրակի ի Ս. Էջմիածին բռնած ընթացքն և հետևանքը։ Ապա տեղեկութիւն կը խնդրէ և կը ստանայ իւր խօսակցէն՝ Պոլսոյ Եկեղեցական Համագումար Ժողովոյ, Երեսփոխանական Ժողովոյ, և ազգային Վարչութեան Գործադիր երկուց ժողովոց կազմակերպութեան, գործելոյ եղանակին, որոշման և քուէարկութեան ձևոյն, իւրաքանչիւրին իրաւանց և պարտուց սահմանին և սոցա վերաբերեալ մանրամասնութեանց վրայ։

Մաղաքիա սրբազան այս խօսքին վրայ սրտայուզեալ և ոգևորեալ մի քանի խօսքեր փոխանակելէ յետոյ, փոքր ինչ վարանումն մը ցոյց կուտայ, և կը յարէ. «Ընտրութիւնը ինչպէս կ'ուզէ՝ այնպէս թող կատարէ Երեսփ. Ժողովը և միամիտ լինի, միայն թէ ուղղակի մի անուն ցոյց չտայ, այլ երեք ընտրելի ներկայացնէ իւրեանց ստացած քուէից նշանութեամբը, որոց վրայ Էջմիածնի ընտրողական ժողովոյ քուէներն ալ աւելցուելով, ո՛վ որ առաւելագոյն քուէ ստացած լինի՝ նա ընտրուած լինի և հռչակուի կաթողիկոս»։

Խօսակիցը արտօնութիւն խնդրելով Մաղաքիա սրբազանէն, թէ արդեօք կրնա՞յ Ն. Սրբազնութեան սոյն ապահովիչ խօսքերն հաղորդել ի Կ. Պոլիս, առանց իւր հաղորդագրութեանցը մէջ յետոյ խաթարուած ենելոյ երկիւղի, Ն. Սրբազնութիւնը քանիցս կրկնէ թէ՝ կարող է իւր տուած ապահովութիւնքը մանրամասն հաղորդել Ամեն. Ներսէս Պատրիարքին, կամ վարչութեան Ատենապետ պէյին և կամ Ազգ. Ժողովոյ Ատենապետին, և կամ ուրիշ մի ազդեցիկ կամ բարձր դիրք ունեցող անձի։

Խօսակիցը սա ևս կ'ուզէ իմանալ թէ՝ քանի որ դեռ ժամանակ կայ, աւելի լաւ չը՞ լինիր որ առանձին յանձնարարականաւ իւրեանց կողմանէ մարդ մը յուղարկէն ի Պոլիս և կամ Պոլսէն այստեղ յուղարկել առաջարկեն, անկեղծութեամբ և սրտաբաց տեսակցելով և խորհրդակցելով միմեանց հետ համաձայնութիւն գոյացնեն, և այսպէս անհամաձայնութիւններ մը յառաջ գալիք մեծ վտանգի մ'առաջն առնելով, ընտրութիւնը կանոնաւորութեամբ և միաբանութեամբ կատարուի։

Սոյն հարցման վրայ Մաղաքիա սրբազան վարանում և ներքին յուզում մը արտայայտելով, քանի մը վայրկեան խոր մտածման մէջ ընկղմելէ յետոյ կ'ըսէ թէ՝ Բեդրսպուրկի Նախարարական Ժողովոյ մէջ կայացեալ մարտ 14ի որոշման համաձայն՝ Կ. Պոլսոյ Ներսէս Պատրիարքին հաղորդուեր է ռուս կառավարութեան կողմանէ թէ Երեսփ. Ժողովն երբեք իրաւունք չունի ի դիմաց Թուրքիոյ Հայոց Կաթողիկոսական ընտրութիւն ընելու, և թէ իբր այն՝ իւր յուղարկած պատուիրակաց թոյլ չպիտի տրուի մասնակցելու Էջմիածնայ ընտրութեան, այլ թէ միայն մի վիճակներէ յատուկ պատուիրակներ պէտք է յղուին այսր, և թէ ուրիշ կերպիւ եղած ընտրութիւնը պիտի մերժուի։ «Այսպիսի բացորոշ պաշտօնական ծանուցագրի մ'առջև, կը յաւելու Մաղաքիա սրբազան, շուարած եմ և չգիտեմ թէ ի՞նչ պէտք է անել, սուտ չեմ ուզեր որ Կ. Պոլիս բոլորովին անտեղեակ մնայ ստոյգ բանուելիք ընթացից, սակայն ի՞նչ օգուտ որ այսօր վճռական մի ընթացք կամ ապահովութիւն չեմ կարող ցոյց տալ։ Ազգ. վերջին ծանուցագիր բոլորովին չփոխած է միտքս. ուստի առ այժմ թող միայն, ուսումնասիրենք յիշեալ պաշտօնագիրը, խորհրդակցինք, և ապա ի՞նչ խորհուրդ որ տալ հարկ կը դատեմ, զայն կրնամ հաղորդել ի Կ. Պոլիս։»

Տեսակցութիւնն աստ աւարտելով, խօսակից բարձրաստիճան եկեղեցականը շնորհակալութիւն կը յայտնէ և կը բաժնուի։

Յիշեալ եկեղեցականը նոյն և հետևեալ Աւագ երկուշաբթի օրն ալ առիթ ունենալով ուրիշ մի քանի սինոդականաց հետ ալ տեսակցելու նոցա տրամադրութիւնքն իմանալու համար, կը տեսնէ թէ սոքա ևս մեծ սոսկում կ'արտայայտեն ազգային բաժանման գաղափարին դէմ, ուստի և ըստ ամենայնի պատրաստ են համակերպիլ Պոլսոյ ընտրութեան և միաբանութեամբ գործել ու գինուիլ ազգային միութեան և չտեղող հակառակ ամեն ո և է օտարոտի ջանից և նկրտմանց դէմ։

Սինոդականաց մին կարծիք յայտնած է թէ «մեք ըստ ամենայնի պատրաստ ենք գիջումն անելու, թող Կ. Պոլիս կատարէ Կաթողիկոսական ընտրութիւնը, մեք կ'ընդունինք զո ոք և ընտրեն, միայն թէ բաժանումն չլինի։ Մաղաքիա սրբազան շատ վշտացած է և կ'ասէ թէ՝ «ով որ Ազգի բաժանմամբը Կաթողիկոս պիտի ընտրուի և նստի, առաջինն ինքը պիտի լինի նորա պարանոցին չուանն անցուցողը։» — Սինոդի և Միաբանութեան տեսած սոյն հաշտարարական ոգւոյն մի յայտնի ապացոյց է այն յանձնարարութիւն որ եղած է Արարատ հանդէսի խմբագրութեան՝ պատասխանել յառաջեալ մի յօդուած՝ Կ. Պոլսոյ մէջ մեր ընթացից նկատմամբ գոյացեալ մտքերն բուժելու համար։»

Այս առթիւ յիշեալ բարձրաստիճան եկեղեցականին կը հաղորդուի նաև մի քանի նամակաց պարունակութիւնք, որոց մին Կ. Պոլսէն անպաշտօն Հայ վարդապետի մը կողմէն գրուած էր, հաւանելով Սինոդի բռնած ընթացից և խրախուսելով հաստատ և պինդ մնալ ի նմին, երբեք չթողուլ որ Ն... ընտրուի Կաթողիկոս, այլ ջանալ Մ...ի ընտրութիւնը յաջողցնելու, ևն։

Ուրիշ նամակ մ'ալ Տփղիսէն ազգային խմբագրատան մի կողմանէ գրուած, հետաքրքրական պարունակութեամբ։ Սոյն նամակն Կ. Պոլսոյ գործիչներուն մէջ ծայրայեղ Սոսիալական միտումներ նշմարելով, կ'իմացնէ թէ սոքա՝ ներկայ ընտրական եղանակին դէմ ենելիք դժուարութիւնքը պատեհ առիթ բանելով պիտի ջանան օգտուիլ, և բոլոր պատասխանատուութիւնը Սինոդի վրայ բեռցնելով պիտի անջատուին Էջմիածնէն՝ Կ. Պոլսոյ մէջ դատ կաթողիկոսութիւն մը հաստատելու համար։ Ուստի և այսպիսի նպատակի մը իրականացման առիթ տուած չլինելոյ համար, մանրամասն խորհուրդ կուտայ և կը թախանձէ որ Սինոդը միանուագ զիջում մ'անէ Պոլսեցւոց, ամեն խոհեմութիւն և զգուշութիւն ձեռքէ չը թողու, և ազգային պառակտման ու բաժանման առիթ ընձեռելէ խոյս տայ։

Ահաւասիկ այս եղած է Էջմիածնի հոգևոր իշխանութեան ներկայացուցչաց տրամադրութեանց վիճակը մինչև այն օրն՝ յորում Ազգային Ժողովոյ մէջ Կաթողիկոսական ընտրութեան գործողութիւնը կատարուելով արդիւնքը Ապրիլի 3ին կը հաղորդուի յԷջմիածին։

Սոյն հեռագրոյ վրայ՝ ամեն ինչ ի նորոյ կը շփոթի և կը կնճռոտի, Մաղաքիա Սրբազան բոլորովին փոխուելով, ձեռնպահ մի դիրք կը բռնէ և աւելի տրտում ու շուարեալ կ'երևի, յանկարծ անձնական սկզբութիւն պատճառելով կը յայտնէ թէ՝ ամսոյ Պեսարաբիա յիւր վիճակը պիտի երթայ անցնելու։ Արարատի յանձնարարեալ յաւելուած յօդուածոյ տպագրութիւնը դադարեցնել կը տրուի, արդէն տպեալ օրինակներն ալ հրոյ ճարակ կը տրուին, իսկ որոց ձեռքը որ զրանուեր էր՝ երկիւղածութեամբ կը պահեն զայն, շատազան կողմեր կը յղեն, [illegible] ևս կը յղեն ի հրատարակութիւն, սակայն ներելի է կարծել թէ՝ գրաքննիչն արգիլած է տպագրել զայն, ոմանք ևս պատրաստուեր են յԷջմիածին հասնելիք պատուիրակաց բաժնել զայն՝ եթէ հարկը պահանջէ։

Այսու ամենայնիւ չկարծուիր որ Մաղաքիա Սրբազան այնքան գիջանի որ գործը մինչև ծայրայեղութեան թոյլ տայ յանգելու, զի Նորին Սրբազնութիւնը բաւական խոհական և հեռատես գոլ կը կարծուի զգալու չափ թէ՝ այսպիսի պատահականութիւն մ'՝ նոյն իսկ իրեն համար աւելի դէշ հետևանքներ կ'արտադրէ։

Գուցէ այսօր կամ վաղը հեռագիրն կ'իմացնէ թէ՝ Թուրքիոյ Հայոց կողմանէ պատուիրակութեան պաշտօնը Նորին սրբազնութեան կողմանէ ո՞րպիսի ընդունելութեան արժանացած է։

(*) Հարկ է գիտնալ որ սոյն տեսակցութիւն տեղի ունեցած է Ապրիլի 1ին, այսինքն Կաթողիկոսական ընտրութեան Ազգային Ժողովոյ մէջ ունեցած արդիւնքը յԷջմիածին հաղորդուելէն 2 օր առաջ, ուր ո՛չ ոք տակաւին տեղեկութիւն ունէր Երեսփոխանական Ժողովոյ մէջ ընտրական եղանակի մասին տեղի ունենալիք խրախճանական վիճողութեան վրայ։

Խօսակիցը կրկնելով ինչ որ ըսած էր ի սկզբան թէ՝ ինք ո և է պաշտօնական յանձնարարութիւն չունի այսպիսի խնդրոց միջամտելու և բացատրութիւն ստահանջելու, բայց այժմ յայտ յանդիման տեսնելով մեծ վտանգը իւր սրբազան ուխտի և պարտականութեան համաձայն հարկադրուած է որ և է միջոց չխնայել՝ ցաւալի հետևանաց առաջքն առնլոյ համար։ Ազգ. Ժողովը երբեք չպիտի շեղի 66ի ընտրական եղանակէն, և Պատմենիայի տրամադրութիւնքն չպիտի ընդունի։ Միայն թէ Ժողովն իւր նպատակին հասնելու համար գուցէ մի խորհուրդ կղանայ, պնդելով հանդերձ 66ի ընտրական եղանակի և 63 առաջնորդական վիճակաց օրինաւոր ներկայացուցիչը լինելու իրաւանցը վրայ, կամենայ ուղղակի Ձեզ մի անձ ընտրելի ցոյց տալ՝ Թուրքիոյ Հայոց բոլոր քուէներն Ձեր անձին վրայ կեդրոնացնելով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական Հրամանաւ՝

Պետական խորհրդոյ անդամ կարգեցաւ՝ Չէթինէի Օսմանեան նախորդ դեսպան Րիզա պէյ, երկրորդ աստիճան Մէճիտիյէ պատուանշանաւ։

Պրուսայի նահանգին տոմարակալ անուանեցաւ՝ Սուրիոյ նահանգին նախորդ տոմարակալ Նամըգ պէյ։

Միր-իւլ-Իւմէրայի աստիճան տրուեցաւ՝ Այտընի կուսակալ Նաշիտ փաշայի Հաճի Իզզէթ պէյ եղբօր։

Թուրք լրագիրք այսօր հետևեալ հեռագիրն հրատարակած են, որ Հիճազի նահանգէն տրուեր է Ապրիլ 26 թուով.

«Բարձրեալն երկար կեանք պարգևէ մեր Օգոստ. Սուլթանին։ Աքսորեալներէն Միտհատ փաշա, քաղցկեղ (չիբիվէնչ) հանելէն յետոյ, [illegible] հանելով երեկ մեռաւ։ Բժիշկք և պահանորդք տեղեկագրած են զայս։»

Բուսումթի համարակալ Բիշարի էֆէնտի երէկ ժամը 5ին ատեններն իւր պաշտօնատեղին գտնուած ժամանակ, կաթուածի նման հիւանդութեան մը ենթարկուելով՝ խկոյն կայսերական բժշկական վարժարանը տարուեցաւ և դարմաններ եղան։ Բուսումթի վերատեսուչ Խաիր էֆէնտի և այլ բարձրաստիճան պաշտօնատարք և դիւանաց անդամք փութացան ի տես Բիշարի էֆէնտիի։

Թարիք կը գրէ, թէ ընկերութիւն մը արտօնութիւն կուզէ մայրաքաղաքիս և շրջակայից միջև մսի մենաւաճառ ընելու համար։ Առաջին տեսակ մսին օխան՝ 7, երկրորդինը՝ 6, երրորդինը՝ 5 ղրուշի պիտի վաճառէ եղեր։ Անշուշտ, կըսէ Թարիք, Պոլսոյ իմաստուն քաղաքապետն բարւոք տնօրինութիւն մը կընէ մսի խնդրոյն համար։

Շաբաթ օրը տեղական լրագրութեան ներկայացուցիչք Տպագրական Վերատեսչութեան կողմէ կանչուեցան, որ ծանոյց թէ, ըստ հրամանի ներքին գործոց նախարարին, տեղական լրագիրք Եւրոպայի լրագրերէն բան չպիտի կրնան քաղել մինչև որ օտար լրագրութեան Դիւանն, ընդհանուր տնօրինութեամբ Մաճիտ փաշայի, չը քննէ այդ լրագրերն և նշանակելով այն լուրերն որք կրնան արտատպուիլ, չհաղորդէ Տպագրական Վերատեսչութեան, որ իւր կարգին զանոնք տեղական լրագրաց պիտի հաղորդէ։ Լրագրական ներկայացուցիչք այս հրամանէն յառաջ գալիք յապաղմանց և վնասուց վրայ դիտողութիւններ ըրին, խնդրելով որ Վահմ Մէհմէտ էֆէնտի հաղորդէ առ որ անկ է, և միանգամայն յարելով թէ ամեն կերպիւ պատրաստ են կառավարութեան հրամանաց հնազանդելու։

Սերասքերիոյ Եվգաֆի նախորդ համարակալ Նուրի պէյ մայրաքաղաքս եկաւ։

Հանքայ ու մետաղաց վերատեսուչ Գույումճեան Պետրոս էֆէնտի՝ որ քանի մ'օրէ հետէ հիւանդ էր, ապաքինելով սկսաւ վարել պաշտօնը։

Օգոստ. Սուլթանին թիկնապահներէն Իսլամ պէյ՝ երէկ Սէլանիկ ուղևորեցաւ։

Պիգայի կառավարիչ Հասան պէյ՝ որ Հուդոս կը գտնուէր, կայսերական հրամանաւ երէկ ճանբայ ելեր է մայրաքաղաքս գալու համար։

Մարաշի նախորդ կառավարիչ Ահմէտ Ճէվտէթ փաշա և Հալէպի նախորդ տոմարակալ Սալիհ էֆէնտի՝ երէկ մայրաքաղաքս եկան։

Մայրաքաղաքիս Սպանիական դեսպանն այսօր Օգոստ. Սուլթանին կը ներկայանայ, և որովհետև արտաքին գործոց նախարարը ներկայ պիտի գտնուի այս ընդունելութեան, հեռագրած է դեսպանաց թէ զիրենք ուրիշ օր պիտի ընդունի։

Կ'ըսուի, թէ Օտար Լրագրութեան Նորակազմ դիւանին ամսաթոշակ յատկացեալ է 16 հազար ղրուշ և Օսմանեան Պանքան պիտի վճարէ։

Թղթատարութեան և հեռագրութեան վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտի, յիշեալ երկու կարևոր վարչութիւններն Եւրոպայի համանման վարչութեանց վիճակին հաւասարեցնելու և կարելի եղած բարւոքումներ ներմուծելու նպատակաւ ծրագիր մը պատրաստած էր յառաջագոյն։ Բայց որովհետև այս բարենորոգմանց գործադրութիւնը բնականաբար նոր ծախուց դուռ կը բանայ, որ 95,000 ղր. հաշուեալ է, և միւս կողմէ յիշեալ վարչութեանց մէջ ձեռք առնուած խնայողական միջոցներուն շնորհիւ 47,000 ղր. գործածելի գումար մը կայ, Իզզէթ էֆ. Բ. Դուռէն խնդրած էր որ մնացեալ 48,000 ղրշի բացը Կառավարութիւնը գոցէ։ Կը լսեմք, թէ Բ. Դուռն ընդունեներ է Իզզէթ էֆէնտիի այս առաջարկը։

Բ. Դուռն՝ օտար տէրութեանց քով իւր դեսպանաց շրջաբերական մ'ուղղելով, բացատրեց թէ ի՛նչ տեսակէտներով պատասխանած է Դեսպանախորհրդոյ գումարման մասին Լորտ Կրանվիլի ծանուցագրոյն։

Ամերիկայի Պորտուրին ծովակալն և իւր ուղեկից սպայք ուրբաթ օրը ներկայ գտնուեցան Սելամլըգի արարողութեան. ծովակալն սքանչացաւ կայսերական բանակին զինուորաց կանոնաւորութեան, մանաւանդ ծովային հետևակազօրաց Նորակազմ գնդին վրայ, և թիկնապահի մը միջոցաւ այդ գնդի հրամանատար Մէհմէտ պէյին յայտնեց իւր սքանչացումն և շնորհաւորութիւնները։ Երեկոյին, Ամերիկեան դեսպան Ուալլաս զօրավարն կայսերական պալատն երթալով, Պորտուրին ծովակալը ներկայացուց Վեհ. Սուլթանին։ Դեսպանատան առաջին թարգմանը ներկայ էր այս ընդունելութեան և թարգմանի պաշտօն կը վարէր։ Ապա դեսպանն և ծովակալը կայսերական սեղանը ճաշելու հրաւիրուեցան, որուն ներկայ էին կայսերազունք, Մեծ Եպարքոսը, Նախարարք, ծովակալին գլխաւոր սպայներն, Տէրվիշ փաշա, Մավրոյէնի փաշա և այլք։ Սեղանին վրայ Վեհ. Սուլթան հիւրամեծար ազնուութեամբ կը խօսակցէր իւր հիւրերուն հետ, և ճաշէն յետոյ մասնաւոր տեսակցութիւն մ'ունեցաւ դեսպանին և ծովակալին հետ։

Պորտուրին հրամանատարն, դեսպանական պաշտօնակալաց ամենց հետ, երէկ ժամը 7ին ատեններն արքունի նաւակով գնաց, ուր մինչև Տիվանխանէ գումարտակ մը ծովային զօրք շարուած էր, և հրամանատարն ցամաքը կոխելուն պէս Ամերիկեան ազգային երգը նուագեցին, և ծովային պաշտօնատարաց ամենք ընդառաջ ենելով, առաջնորդեցին առ ծովային նախարարն, որ մեծաւ մեծարանօք ընդունեց զինքը, և սուրճ ու օշարակ մատուցին։

Վասփորի Թանարաքի գիւղին յոյն քահանային ձերբակալումը ծանուցեր էինք մանրամասնօրէն։ Կը լսենք թէ երբ Ֆէնէրի Պատրիարքարանը բացատրութիւն խնդրեր է ընդհանուր դատախազէն, սա պատասխաներ է թէ թիւրիմացութիւն մ'եղած է, և արձակել տուեր է քահանայն։

Անցեալ ուրբաթ ժամը 12էն յետոյ, Հայտար փաշայի երկաթուղւոյ գործաւորաց ամենք, քանի մը գիւղացւոց հետ, ընդամենը 30 հոգի, Նարլըմճայի կայարանի քովի սրճարանը նստած ժամանակ, 15 սպառազինեալ աւազակք նոցա վրայ յարձակելով՝ ապշարարներ են չշարժիլ, սակայն գործաւորաց մէջ գտնուող Ֆէյզուլլահ անուն անձն [illegible] հաներ է, զոր տեսնելով աւազակք՝ դաշոյնով ու դանակով վրան դայեր վիրաւորեր են, և հետևաբար միւս գործաւորք հարկադրուեր են անձնատուր լինել։ Աւազակք նոցա ձեռքերը կապեր, խեղճերուն նոյն օրն առած ամսականները և մինչև կօշիկներն ու ֆէսերը կողոպտեր խոյս տուեր են։ Տակաւին յայտնի չէ թէ տեղական իշխանութիւնք յաջողա՞ծ են ձերբակալել այս յանդուգն աւազակները։

Հելլենական [illegible] մարտանաւն Ալվալըգէն Իզմիր հասած է։ 8 թնդանօթ և 231 նաւաստի ունի. 1876ին կառուցեալ է ի Թուլոն. հրամանատարն և սպայք, համազգեստով, այցելեցին կուսակալին։

Թարիք կը գրէ, թէ Յունաստանի Թագաւորն ի Թրիքալա այցելած ժամանակ, տեղւոյն մահմետական երևելիներէն Թէվֆիգ պէյի տունը հիւրընկալուեր է, և մեծ գոհունակութիւն յայտնելով եղած ընդունելութեան վրայ, ցաւեր է մահմետական այսպիսի նշանաւոր ընտանեաց գաղթելուն համար։

Այտընի գաւառական լրագրէն կիմացուի, թէ ներկայ ամսոյս առաջին երկու շաբաթուց մէջ թղթատար շոգենաւներով 545 ճամբորդ ելեր են Իզմիր, որոց 113ը օտար հպատակ են. առանց անցագրի գտնուող 55 մարդոց 44ը արգելաւորութեան ենթարկուեր են, բայց մնացեալք վստահելի չլինելով՝ իրենց եկած տեղերը ղրկուեր են։

Պոլսոյ Նաւահանգստի վերատեսչութեան կողմանէ կը ծանուցուի, թէ կամուրջը գիշերները ժամը 5ին պիտի բացուի, ապրիլ 30էն սկսեալ։

Քիոսէն հեռագրեալ է մայիս 10 թուով.

«Երէկ, ժամ 2ը 35 վայրկեան անցած, բաւական ուժգին գետնաշարժ մը զգալի եղաւ։ Ժամը 6ը 5 անցած, գետնաշարժը կրկնեցաւ թեթև. ժամը 7ը 50 անցած, երրորդ շարժ մ'ալ տեղի ունեցաւ. երեկոյին ժամը 11ին մօտերն ուժգին սասանութիւն մ'ալ պատահեցաւ։»

Բերայի Բօնքօրտիա թատրոնին մէջ վերջերս մանտոլինի վրայ նուագելով մեծ ընդունելութիւն գտնող Արմանինի ընտանեաց պայմանադրութիւնը վերջ գտած ըլլալով, առաջիկայ ուրբաթ օր կը մեկնին քաղաքէս։

Ուրախ եմք լսելով որ օգուտ քաղելով այս պարագայէն, յառաջիկայ հինգշաբթի գիշեր Օրթագիւղի թատրոնին մէջ նուագահանդէս մը պիտի տան այս ընտանիք, որով շատ անձեր որ անկարող էին Բօնքօրտիա երթալ, պիտի կարենան յառաջիկայ հինգշաբթի գիշեր ունկնդիր ըլլալ այս հրաշալի նուագածութեան։

Երէկ ժամը 3ին ատենները մեծ շուկայն Զառգէրլար-գափուի կողմը խանութ մը մէջ գտնուած բամպակը կրակ առեր է գիպուածով, սակայն շուտով հասեր մարեր են։

Իզմիրի կուսակալութենէն հեռագրեալ է առ ներքին գործոց նախարարն, ապրիլ 22 թուով։ «Ամեն կողմ փոյթ կը տարուի մարախի ջնջման համար։ Կառավարիչք, փոխկառավարիչք և ժողովուրդը մարախոտ տեղերն կգտնուին դեռ։ 700,000 օխայ ջնջուած է ցարդ։ Յոյս կայ, թէ մէկ շաբթուան մէջ բնաջինջ պիտի լինի մարախը։»

Արևելեան — Ռումելիի ոստիկանութեան քննիչ Մահիր փաշա (Պօրդուիք զօրավար) որ վերջերս Ոտեսա գնաց և ամուսնացաւ Ֆիլիպէի Ռուսական հիւպատոսարանի Ա. թարգմանին ընտանիքէն ռուս օրիորդի մը հետ, շաբթուս մէջ մայրաքաղաքս հասաւ ամուսնոյն հետ և այսօր կուղևորի իւր պաշտօնատեղին։

Թէ և Բէժիի ծխախոտները քիչ մը ուշ ղրկուեցան գաւառներն և հին գործարանաց ծխախոտներէն և սիկառներէն բաւական թուով ծախուեցան և կը ծախուին ցարդ, սակայն թէ ի Կ. Պոլիս և թէ ի գաւառս, ապրիլ 2/14 էն մինչև 18/30, այսինքն 17 օրուան մէջ, 42,000 ոսկւոյ Բէժիի ծխախոտ և սիկառ ծախուեր է։

Սէրէզէն Նէօլօգօսի թղթակիցն ապրիլ 18 թուով կը գրէ, թէ այն կողմերը բազմաթիւ աւազակաց խումբեր մօտերս երևան ենելով՝ երկիրը սարսափի մէջ դրեր են։ Անցեալ օր, կըսէ յիշեալ թղթակիցն, աւազակաց մին բռնուեր և [illegible] Մէլէնիք տարուեր է։ Այս անձը տեսնալով՝ իւր հագած չքեղ հագուստներէն և վարմունքէն, երբեք չպիտի հաւատար աւազակ լինելն եթէ իրեն եղած հարցաքննութեանց մէջ խոստովաներ Զալթօ անուն աւազակապետի խմբի անդամներէն լինելն, որ 45 ընկերներով այժմ Լիփօվիցա Լօփօվօ գիւղին շուրջը կը գտնուի եղեր։ Խոստովանեցաւ նաև որ ուրիշ աւազակաց խումբ մ՝ նոյնպէս 45 ընկերներով՝ Կոստանդինոս Լիսթախի առաջնորդութեամբ, նոյն կողմերը կը գտնուի։ Այս հրէշները Պուլկարիոյ ներքին կողմերէն եկած են հոս՝ ամենայն չարիք ի գործ դնելու և բնակչաց սարսափ ազդելու նպատակաւ։ Անցեալ շաբաթ Զալթօի խումբը Պրէնիցա գիւղին բնակիչներուն հետ կռուի բռնուելով՝ երկու մարդ կորսնցուցեր և փախեր է։ Այս ապստամբութեանց գլխաւոր դիտումն առաւել քաղաքական քան թէ աւազակական է, վասն զի վերջիշեալ Լիսթախ ձեռն Պուլկարիոյ վարչութեան գրասենեակի մը մէջ քարտուղարութեան պաշտօն ալ կը վարէ։

Կրետէի գաւառական ընդհանուր ժողովոյ մնացեալ անդամոց ընտրութիւնք կատարուելով, մեծագոյն մասամբ ընդդիմադիր կուսակցութեան նշանաւոր դէմք մ'ունեցան։ Ընդդիմադիր կուսակցութեան յառաջադիրն է Բ. Դրան ընդունիլ տալ այն փոփոխութիւնները, զորս կը խնդրեն ներմուծել գաւառին վարչական օրինաց մէջ։

Շաբաթ, լրագրոյս մամուլը դրուելէն յետոյ տեղեկացանք թէ, ուրբաթ կէս օրին, Իզմիրի մէջ փորձուեր է ուժանակով օդն հանել տեղւոյն Բէժիի պաշտօնատունը։ Շէնքին մէկ մասը միայն օդն ելեր է, մեծամեծ վնասներ պատճառելով, բայց մարդու կորուստ չկայ։ Կուսակալ Հաճի Նաշիտ փաշա ոստիկանաց բազմաթիւ խումբով մը արկածին պատահած վայրն երթալով անմիջապէս, հարկ եղած միջոցները ձեռք առեր է ուրիշ ո և է պայթումն արգիլելու համար։ Շէնքին մնացեալ մասերուն մէջ ուժանակի կտորներ գտնուեր են, որք բարեբաղդաբար չէին բռնկած։ Քանի մ'անձինք՝ որոց վրայ կասկած կայ թէ այս ոճրագործական փորձին հեղինակներն եղած լինին, ձերբակալուելով հարցաքննութեան ենթարկուած են նոյն իսկ կուսակալին առջև։

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ռուս կառավարութիւնն ի կեդրոնական Ասիա Արալի ծովուն և Ամու Տարիա մեծ գետին վրայ շոգենաւ բանեցնելու արտօնութիւն տուած է ռուս ընկերութեան մը, որ մէկ միլիոն րուբլի դրամագլուխ ունի։

— Բեդրսպուրկի Անգղ. դեսպանատան զինուորական կցորդ Թրէնչ գնդապետն անգղ. կառավարութեան կողմէ յատուկ պաշտօնով Կովկասիա ղրկուած է։

— Անգղ. երկու գնդապետք, ընկերակցութեամբ քանի մը Պէտէվի Շէյխերու և ցեղերու, Նեղոսի վրայ հետազօտութիւն մ'ընելու համար դէպ Հարար ղրկուած են։

— Հեռագրական պաշտօնեայք Պերպերէն փախեր են, Մէհտիի մարդոց հոն մտնելուն վրայ։

— Իտալիոյ Աղաա Ուրմադրայ (Թը

բանմասն) ընկերութիւնը պատասխան մը հրատարակած է Ս. Պաւլին այն շրջաբերականին դէմ որ այս ընկերութիւնը կը դատապարտէր :

—Զերմասյտ հազարապետն, որ Սուաքիմ կը գտնուէր, տեղւոյն կառավարչի պաշտօն տրուեր է : —Անգլիացւոց մեկնելէն ի վեր, միմիայն ինչ հանդարտ վիճակի մէջ է Սուաքիմի չուրջը :

—Եգիպտոսի Տօմէնի (պետական հողերու) վարչութեան հաշիւն այս տարի 150,000 եգիպտական ոսկի բաց ունի, մինչդեռ անցեալ տարի 250,000 ոսկի բաց ունէր :

—Եգիպտական կառավարութիւնը կը խնդրէ որ պաշտօնապէս ներկայացուցիչ ունենայ Դեսպանախորհրդոյ մէջ, թէեւ լոկ խորհրդակցական ձայնիւ : Լոնտոնէն դեռ պատասխան չէ եկած: Եթէ Գահիրէի կառավարութեան խնդիրն ընդունուի, Խաիմ ղնուպար փաշա պատուիրակ պիտի կարգէ Դեսպանախորհրդոյ նիստերուն ներկայ գտնուելու : Ասով հանդերձ, Պլիմ փաշա, որ մայիս 6ին Աղեքսանդրիայէն ճամբայ ելաւ [illegible]

[illegible] սանագէտի մը արձակեալ կնոջ հետ ամուսնացեր է քաղաքային օրէնքով :

—Ի Հարաւային Ափրիկէ, Քիմպէրլէի ադամանդի հանքերուն մէջ, մարտ 15/27ին բանուոր մը գտած է ադամանդ մը որ 1 3/4 անգլ. մատ (Inch) երկայնութիւն և 1 1/4 մատ տրամագիծ ունէր, և կը կշռէր 302 քրատ, հետեւապէս ցարդ գտնուած ադամանդներու մեծագոյնը կը համարուի, ի բաց առեալ «Բլիւ» և «Մողոլ» կոչուած երկու ադամանդները : Նոր ադամանդն ութն երես ունի բնականէն: Իւր չյղկուած վիճակին մէջ 3,000 անգլ. ոսկի առաջարկուեր է, բայց չէ ընդունուեր :

—Երկու հազար զաղթականք Քօրսոքօէն Ասօվան եկան : Եգիպտական բանակին ծառայող երեք անգլիացի սպայք զրկուեցան Ասօվանէն անդին Նեղոսի եզերաց վրայ հետազօտութիւններ ընելու :

—Ֆրանսայի և Մարօքի միջեւ դիւանագիտական յարաբերութիւնք խզեցան :

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՌԻՒՏԵՐ

Այս օրուան

Պէրլին 10 մայիս .

Խորհրդարանը շարունակեց երէկ ընկերվարական օրինաց վիճաբանութիւնը : Պիսմարք իշխանը վիճաբանութեան մասնակցեցաւ և երկար ատենաբանութիւն մ'ընելով այս օրինաց երկարաձգման ի նըպաստ բոլոր փաստերն յառաջ բերաւ : Ի վերջոյ յայտարարեց որ եթէ Խորհրդարանն սյս առաջարկը մերժէ, կառավարութիւնը նոր խորհրդարանի մը պիտի ներկայէ զայն : — Գերմանիոյ կայսրը Սև Արծուոյ պատուանշանը շնորհեց Ռուսիոյ գահաժառանգ իշխանին :

Աթէնք, 9 մայիս

Աթէնքի Անգլ. դեսպան Պ. Ֆորտ՝ որ Ցունաց ամսէն ի վեր Բարիզու ձկնորսաց Ցանձնաժողովոյն մէջ կաշխատէր, հրաման ընդունեց Նոր Երկիր (Նիւֆաունտլանտ, Մխոց. Նահանգք) երթալ, յատուկ պաշտօնով: Թագաւորն ի Թէմբէ (Թեսաղիա) ուղեւորութեան միջոցին, յաճախ կանգ առաւ գիւղացւոց հետ խօսակցելու համար : Երէկ երեկոյ տեղւոյն բոլոր երեւելի մաճկեռականները մեծ խնջոյքի մը հրաւիրեց, որուն ներկայ էին Աղեքսանդրոս և Մարի իշխանուհիներն : Նիքոլա իշխանն ներկայ էր ի Լարիսա Սավֆէթ պէյլի որդւոյն ամուսնութեան : Թագաւորն իւր արքունեօք Թրիքալա պիտի երթայ այսօր :

Աթէնք, 11 Մայիս

Թագաւորն իւր հետեւորդներովն Քալապաքա գնաց այսօր և վաղը Լարիսա պիտի վերադառնայ :

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Պէրլին 10 մայիս .

Գերմանիոյ երեսփոխանաց ժողովն 157ի դէմ 189 ձայնիւ ընդունեց ընկերվարականաց դէմ հաստատեալ օրինաց երկարաձգումն . այս քուէն ձեռք բերուեցաւ ի շնորհս կաթոլիկ կուսակցութեան աջակցութեան :

Գահիրէ 10 մայիս .

Զրոյց կայ թէ կռիւ մը ծագեր է անգլիական զօրաց և Մարկոսյ գետին ծովեզերեայ Պետվիններու մէջեւ . կ'ըսուի թէ երկու կողմէ ալ բաւական մարդիկ վիրաւորուեր են :

Պերլին 10 մայիս .

Պուլկարիոյ իշխանը ծպտեալ [illegible] : Պիսմարք իշխանն յայտարարեց թէ խորհրդարանը պիտի լուծէ, եթէ սա չը քուէարկէ ընկերվարականաց դէմ հաստատեալ օրինաց երկարաձգումը :

Աթէնք 10 մայիս .

Թագաւորն իւր ուղեւորութիւնը կը շարունակէ ի Թեսալիա . ամենուրեք եռանդագին ընդունելութիւն կը գտնէ : Թագաւորին վերադարձէն յետոյ, նախարարապետ Պ. Թրիքուբիս եւս ուղեւորութիւն մը պիտի ընէ ի Թեսալիա : Ռուսիոյ Պալոս Մեծ Դուքսը Լոնտոն գնաց :

Լոնտոն 10 մայիս .

Բեղլարբէկին կըշխարեն աւ Սէր-Նէնէ Բօս . — Տօպրօզովքի անուն նաւապետ մը որ կը կասկածուի թէ դաւաճանութեան մը մասնակից եղած է, ձերբակալուեցաւ . տանը մէջ խուզարկութիւններ լինելով, մեծ քանակութեամբ ուժանակ գտնուեցաւ :

Նիւ-Եորք 10 մայիս .

Կրանդ Ուարդ վաճառատունն, որ անանկացաւ, 10 միլիոն տոլարի բաց ունի : (5 տոլար—մէկ անգլ. ոսկի :)

ԴՐԱՄԱՏԱՆ

ՊԱՏԱՔՈՅ ՊՈՐՍԱ

Պոլիս, 30 Ապրիլ

ՇՆՈՐՀՔ ԱՐՏԱՔԻՆ

Օսմանեան Փոխառութիւնք

[illegible]	9 30
[illegible]	9 29 1/2
[illegible]	9 29
[illegible]	9 29
[illegible]	9 29
Կէս օրին ... «	9 29
փոխառութիւն 1863 ... Փր.	60
» 1865 ... «	55
» 1869 ... «	49
» 1873 ... «	44
Պօն ալ. Թրէզօր ... Անգլ. լիրա	17 50
Ռումէլի երկաթուղի ... Փր.	46 25
Օպլիկասյօն տը Բրիօրիթէ »	375

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Ասօսիէթէ ժէնէրալ ... Անգ. ոսկի	4 8
Քրէտի ժէնէրալ ... Օսմ. լիրա	7 22
Պանք տը Բօնս ... « «	6 15
Ռօս. Շանժ է վալ ... « «	3 30
Թրամուէյ ... « «	2 95
Իմփ. Փիլ. Եգիպտական	—
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	75
Գիշերը գործ չեղաւ	—
Այս առտու բացուեցաւ	75 5
Կէս օրին նոյն գին	—

Ընթացք դրամոց

Օսմ. ոսկի ... Ղրշ.	100 —
20 Ֆրանքնոց ... «	87 25
Անգլ. ոսկի ... «	110 4
Դրիմիգ ... «	51 10
Բոլ էմփերիալ ... «	90 4
Ռուսի Թղթադրամ ... «	8 89
Թալէր ... «	—
Ֆիօրին ... «	9 05
Մէճ. արծ. (տարբ.) ... «	108 6
Հինգնոց ... «	102 20
Մէլթալիք ... «	100 20
Զլինձ ... «	760 —
Թղթադրամ ... «	1650 —
Վեցնոց ... «	102 35

(ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ)

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն 10 Մայիս ժամ 5 վ. 15 երեկոյ

Անգ. Քօնսօլիտէ գոցուեցաւ....	101 3/4
Օսմ. « բացուեցաւ....	8 7/8
« « գոցուեցաւ....	8 7/8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	11
« « 1869	9 7/8
« « 1871	69 3/8
« « 1872	16 1/2
« « 1873	8 7/8
Փոխառ. 1877 ...	82
Պանք Օթօման ...	16 5/8
Ռուսական փոխառ. 73 ...	92 3/8
Եգիպտ. միացեալ (իւնիֆիէ)	66 1/8
« առանձն. (բրիվիլէժիէ)	92 1/8
Տայրս Սանիէ ...	65
Տօմանիալ (փոխառ. Բօչիլտ) ...	91
Հունգ. պարտաթուղթ 1877 ...	103
Փոխանակ. Բարիզի վրայ ...	—

Վիէննա 10 Մայիս ժ. 4 երեկոյ

Փոխանակ. Լոնտոնի վրայ ...	121 80
Օսմ. Երկաթուղի ...	22

Բարիզ 10 Մայիս ժ. 3 վ. 45 երեկոյ

Ֆր. Ռանթ 4 1/2 % ... բաց	107 90
« « 3 % բաց ...	79 7 1/2
Օսմ. Քօնս. բացուեցաւ ...	8 92 1/2
« « գոցուեցաւ քրն. կտ.	8 87 1/2
Օսմ. փոխառութիւն 1863 ...	—
« « 1865 ...	54
« « 1869 ...	—
« « 1873 ...	44
Օսմ. Երկաթուղի ...	45 50
Պանք Օթօման ...	668 75
Քրէտի Լիօնէ ( )	580
» Ֆօնսիէ ...	1337 50
Բաժնետոմս Լիօնի (կուբ. կտր.)	1257 50
Սուէզի ջրանցք ...	2140
Ռուսական 5% 1877ի ...	97 1/2
Իտալական Ռանթ ...	97
Արեւ. Ռուս. (Ռիւս Օրիան.) ...	—
Եգիպտական միաց. գոց ...	333 75
Սպանիական (արտաքին) ...	61
Հունգարական (ոսկի) (քր. կտ.)	103 1/2
6 % Հելլենական ...	424 37 1/2
Չէք Լոնտրայի վրայ ...	25 18
Օսմ. Րէժիի բաժնեթուղթք ...	

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

10 Մայիս ժ. 10 վ. 15 երեկոյ

Ֆրանս. Ռանթ 5 1/2 % ...	107 97 1/2
Օսմ. « գործ չեղաւ	—
« Երկաթուղի ...	— —
Եգիպտական միացեալ ...	335

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿՔ

Կրօնական և քաղաքական ժողովներ առաջիկայ շրջագայութեան մէջ ինկատի պիտի առնուն անհովիւ վիճակներու խնդիրը : Օգտակար կը դատեմք ի գիտութիւն ժողովական Հայոց և Տեարց, և ի գիտութիւն ամենեցուն, առաջնորդական վիճակաց կացութեան վրայ քանի մի տեղեկութիւններ յառաջ բերել: Մեր ծանօթութեանց հիմ կը բռնեմք Կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ հրատարակուած վիճակաց ցուցակները :

Կոստանդնուպոլսոյ Պատրիարքութեան ուղղակի ենթարկեալ քառասունչորս վիճակներէն միայն տասն ու վեցը յատուկ առաջնորդի ներկայութիւնը կը վայելեն . և են Ադրիանուպոլիս, Արդուին, Եդեսիա, Երզնկա, Եւդոկիա, Զմիւռնիա, Լիմ, Կեսարիա, [illegible], Նիկոմիդիա, Նիկոպոլիս, Զարանճաք, Գաղատիա, Պրուսա, Սեբաստիա և Քարբերդ :

Ութն վիճակք ալ փոխ առաջնորդաց կամ առժամեայ առաջնորդաց ներկայութեամբ կը կառավարուին, և են, Բաբերդ, Բասեն, Կամախ, Նեղի, Ճանիկ, Զմշկածագ, Չընքուշ և Սղերդ : Ասոնց հետ պէտք է թըւեմք և Թամզարան որ այժմ Նիկոպոլսոյ միացած է :

Ըստ այսմ տասնեւինը վիճակներ կը մնան որք անհովիւ կը նկատուին, տասնեւերկուքը բոլորովին անտէրունջ և անհովիւ, իսկ եօթն ալ թէպէտ առաջնորդ ունին, սակայն իրենց վիճակներէն բացակայ կը մնան : Ցառաջ բերեմք այդ վիճակներուն անուններն ալ :

1. Բաբերդ . Տ. Ամբրոսիոս Վ. Ռուբինեան երեք տարի յառաջ առաջնորդ ընտրուեցաւ, այլ ընտրութիւնը Կեդր. Վարչութենէ չվաւերացաւ, ետքէն խնդիր ենելով պաշտօնավարութենէ դադրեցաւ, և տարի մը յառաջ ալ Պոլիս եկաւ, ուր իւր գործը մասնաւոր խնդիրներու դատ բացած է, որք անլոյծ կը մնան .

2. Բալու . Տ. Բարթողիմէոս Վ. Պալճեան, տեղական դժուարութեանց առջև հրաժարելով Չարսանճագ անցաւ, իսկ Բալուայ համար անօրէնութիւն չեղաւ .

3. Բաղէշ . 1879ին հանգուցեալ Մամբրէ եպիսկոպոս Մամիկոնեան այցելու գնաց, և ութը ինը ամիսէ Ս. Կարապետի վանքը դարձաւ, քանի մի ամիս ալ Տ. Արիստակէս Վ. Տ. Սարգսեանց տեղապահ մնաց, այն ժամանակէ ի վեր Բաղէշ անգլուխ է թէպէտ կուսակալութեան մը գլխաւոր տեղն է :

4. Դերջան . Թէպէտ այդ վիճակը Կարնոյ առաջնորդութեան յանձնուեցաւ, սակայն միշտ յատուկ փոխ առաջնորդ մը ունէր, որ քանի մը ամիսներէ հետէ կը պակսի Տ. Իգնատիոս Վ. Շիշէճեանի մեկնելովը :

5. [illegible] . Տ. Մեսրոպ Եպիսկ. Սուքիասեանի խնդիրէն ի վեր այցելուներով և պատուիրակներով կառավարուեցաւ, իսկ այժմ տեղական աւագերիցուն յանձնուած է :

6. [illegible] . Տ. Տիմոթէոս Եպիսկ. Սափրիչեանի հրաժարականը ընդունուեցաւ, և տեղը ուրիշ անօրէնութիւն չեղաւ :

7. [illegible] . Վերջին օրերս Տ. Ներսէս Եպիսկ. Դէորգեանի հրաժարականն ալ լսուեցաւ, այլ ուրիշ անօրէնութիւն չլսուեցաւ :

8. Վան . Թէպէտ Տ. Պօղոս Եպիսկ. Մելիքեան առժամեայ Տեղապահ անուանուած է, սակայն Վանայ պէս վիճակ մը չէ հնար առժամեայ անօրէնութիւններով թողուլ :

9. [illegible] . Տ. Փիլիպպոս Եպիսկ. Նաճառեանի վեց տարի յառաջ հեռացուելէն ի վեր այդ կարեւոր վիճակը անգլուխ մնացած է :

10. Տրապիզոն . Հանգ. Տ. Մատթէոս Եպիսկ. Նազարեանի մահուանէն ի վեր առժամեայ տեղապահով կը կառավարուի, տակաւին նոր ընտրութեան հրահանգ չտրուեցաւ :

11. [illegible] . Թէպէտ ի սկզբանէ ալ հաստատուն առաջնորդ ունեցած չէ, սակայն քանի որ ցուցակի մէջ իբր առանձին վիճակ նշանակուած է, պէտք է յատուկ գլուխ ալ ունենայ :

12. Ռոդոսթօ . Այդ վիճակն ալ առանց առաջնորդի է միշտ մնացած, սակայն ցուցակի մէջ անցած առաջնորդութիւն մը անհովիւ թողուլ հընար չէ :

Անցնինք բացակայ առաջնորդներուն :

13. Ադանա . Տ. [illegible] Խօլատմեան առաջնորդ, Տ. Յովհաննէս Եպիսկոպոս Եղեսեանի խնդրոյն պատճառաւ վիճակը թողած, եւ հոս գալով հրաժարական ալ մատուցած է :

14. Արաբկիր . Տ. Եղիշէ Եպիսկ. Ապահանի կառավարութեան ձեռամբ Կ. Պոլիս բերուած լինելով տակաւին մայրաքաղաքս կը մնայ :

15. [illegible] . Տ. Գէորգ Վ. Ռուսճուքլեան որ տեղապահն է, պատրիարքական փոխանորդութեան պաշտօնով մայրաքաղաքս կը գտնուի :

16. [illegible] . Տ. Մաղաքիա Վ. Օրմանեան առաջնորդ, Կարնոյ ծանօթ դէպքերուն առթիւ եկած լինելով, տակաւին չէ վերադարձած .

17. Մուշ . Տ. Գրիգորիս Եպիսկ. Ալէաթճեան առաջնորդ, դատական խնդրով Կ. Պոլիս կոչուած լինելով չորս տարիներէ յետոյ հոս կը մնայ :

18. Պիլէճիկ . Տ. Ղեւոնդ Եպիսկ. Շիշմանեան, իւր վիճակը թողած Եօզղատի մէջ կը մնայ իբր երեք տարիներէ ի վեր :

19. Ակն . Տ. Գարեգին Վ. Սրուանձտեանց առաջնորդ, ըստ վերջին լըրոյ տեղէն մեկնեւ և հրաժարականով մայրաքաղաքս կուգայ :

Վիճակաց ցուցակէն դուրս յետագայ տեղերն ալ պէտք է ինկատի առնուլն .

20. [illegible] . Տ. Ցովսէփ Վ. Սարբաճեան փոխ-առաջնորդ, դատական պատճառաւ Պոլիս բերուեցաւ, և տեղը ուրիշ մը չնշանակուեցաւ :

21. [illegible] . Վանքն յատուկ վիճակ ալ ունի, և վանահայր Տ. Ցովսէփ Եպիսկ. Խօստեղեան հրաժարած է և անօրէնութիւն մը չէ եղած .

22. Մշոյ Ս. Կարապետ . Ասոնց վանահօր մնացած է և բոլորովին անիշխանութեան մատնուած :

Երուսաղէմայ Պատրիարքն ալ իւր աթոռէն բացակայ է քանի մը տարիներէ ի վեր :

[illegible] տասներկու վիճակներէն միայն Հաճըն սեպհական առաջնորդ ունի, և երեք չորսին մէջ ալ տեղապահներ կան .

Աղթամարայ թեմերն ու վանքերն ալ անտէրունջ վիճակի մէջ կը գտնուին : Մ.

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՑԱՐԵՒԵԼՍ

(Մեր ատենապետ Թղթակցէն)

Տէրկոս շոգենաւ, 23 Ապրիլ

Առաջին թղթակցութիւնս Տփղիսէն գրել մտադիր էի, սակայն մի քանի օր չը գրելու համբերութիւնը չունեցայ, մանաւանդ կը մտածեմ թէ՝ կան նախնական մի քանի գործողութիւններ զորս կատարելու պարտական եմ: Բայց ահա առաջին տողերս սկսած եմ գործածել ես, էս, այն բառերն որ ինչքան անախորժ են ինձ, նոյնքան անախորժ լինելու են մեր ընթերցողաց : Բայց ի՞նչ կարելի է ընել որ չարժանանամ այս յանդիմանութեան : Պէտք է ըսել թէ՝ այս յանդիմանութիւնը տրուած է շատ ճանապարհորդներու, բայց ամէնն ալ մի և նոյն պատասխանը տուած են «ի՞նչ ոճով կուզէք որ խօսի ճանապարհորդը, պիտի յայտնէ իւր տըպաւորութիւններն և ոչ թէ երկրորդ անձի մը տպաւորութիւններն, հետեւաբար չէ կարող խոյս տալ ես, էս բառերէն :» Այս բացատրութիւնս բաւ կը համարիմ ներկային և ապագային համար :

Երբ վերջնական կերպով որոշուեցաւ չխրկել Պոլսէն յատուկ պատուիրակ կաթողիկոսական ընտրութեան, «Արեւելք»ի Վարչական խորհուրդը մտածեց թէ՝ մեր թերթի ընթերցողք գոհ կը լինին եթէ «Արեւելք» իւր մասնաւոր ներկայացուցիչն ունենայ Էջմիածին այդ ընտրութեան միջոցին, և հարկ եղած տեղեկութիւններն հաղորդէ Պոլիս, ուսումնասիրելով միանգամայն ի մօտոյ անձերն ու դէպքերն : Մեր ընթերցողներն գոհացընելու համար չվարանեցայ ընդունիլ այս պաշտօնը, երբ ինձ առաջարկուեցաւ, մանաւանդ գիտէի թէ մեր խումբի անդամներէն դուրս ո՛չ ոք կարող էր այնքան վստահութիւն ներշնչել «Արեւելք»ի ամէն տեսակէտով: Այս որոշումը երկու երեք աւուրց մէջ յղացանք և գործադրեցինք, մի քանի ժամուան մէջ պատրաստութիւններս տեսայ և Ապրիլի 21ին, շաբաթ օր մեկնեցայ Պոլսէն Աւստրիական Տէրկոս շոգենաւով :

Գեղեցիկ բայց մի քիչ ցուրտ օդով մեկնեցանք Պոլսէն . մի քանի գրքեր ինձ ընկեր առած էի որոց մէջ էր Պ. Զիլինկիրեանի «Ուղեւորութիւն ի Կոստանդընուպոլիս» : Երբ նաւահանգստէն հեռացանք, ցուրտն անցաւ, հանդիստ նստած էի, բայց ի զուր կ'սպասէի որ գիս գըրաւեն տխուր զգացումներ, որք աւան- [illegible]

[illegible] անտարբեր էր : Սակայն կար սրտիս խորը մելամաղձութիւն մը, որ ճանապարհորդութեան տպաւորութեան արդիւնք չէր, շաբաթէ մը աւելի է տիրապետած էր սրտիս վրայ և զոր ոչինչ կարող եղած էր փարատել, և չեմ գիտեր թէ երբ պիտի փարատի : — Ինչ և է, օդը գեղեցիկ, հովը մեղմ, ծովը հանդարտ, գարնանային կանանչներն ամէն կողմ շրջապատած, ճամբորդութիւննիս լաւ է :

Ճանապարհորդութեան միջոցին ամենէն աւելի ախորժելի վայրկեանն այն է երբ կը հնչէ սեղանի զանգակը, թէպէտև ամէն ուրեք այդ ձայնն ախորժալուր է, բայց շոգենաւի մէջ պատուական ընկերակցութիւն մը շատ աւելի փափաքելի կ'ընծայէ այդ վայրկեանը : Ժամը եւրոպական 5ին բոլորեցանք եօթն անձինք սեղանին չուրջը, միայն ես Հայ կայի . Ֆրանսերէն, անգլիերէն, իտալերէն էին մեր խօսակցութիւններն, եւ կը ջանայի որ մեր բարեկամներն գերմաներէն չխօսին : Սակայն աղջի վայրկեաններուն լուրջ ծանրութիւն մը տիրեց, եւ ես կը ցաւէի թէ՝ ինչո՞ւ մեր Վարչութեան Թախանձանաց անսալով առաջին բօւի ընդունած էի . միշտ լսած էի թէ՝ երկրորդ բօւի ընկերակցութիւնն աւելի զուարճալի է : Բայց ի՞նչ ընել, պէտք էր զոհողութիւն ընել մեր Վարչութեան անձնասիրութիւնը գոհացնելու համար . մեր ընկերակցութիւնը կամաց կամաց ինձ ախորժելի եղաւ, եւ միշտ ծանր նիւթերու, մանաւանդ առեւտրական խնդրոց վրայ կը դառնային, զի երկու երիտասարդ գերմանացի, բայց համակրելի երիտասարդ վաճառականներ ընկեր ունէինք : Իմ ընկերակիցներս երբ Ցունաց վրայ կը խօսէին իբր առեւտրական ազգ, կը ծըռէին քթերնին բերաննին, եւ նոցա նըկատմամբ բաւական նախապաշարում ունէին, չլսեմ ուրիշ բան : Ես հետաքրքիր էի իմանալ իրենց կարծիքն Հայոց մասին, իբր առեւտրական ազգ, բայց լաւութիւն կը պահէին, թուի թէ գիս չվիրաւորելու քաղաքավարութիւն մ'էր . վերջապէս սա կարծիքն յայտնեցին թէ՝ միշտ լաւագոյն կը համարեն եւրոպացւոց հետ գործ ընել քան թէ արեւելցոց : Իսկ յարելս եթէ հարկ լինէր ընտրութիւն մ'ընել Ցունաց և Հայոց մէջ, նախապատիւ պիտի համարին հայերն : Վերջապէս, կ'ըսէին, այժմ ալ մի քանի Հայ տուներ կան որոց հետ գործ կ'ընենք, բայց ո՛չ մի Ցոյն տան վարկ չենք բանար : Ուրիշ առիթներով ալ Հայ վաճառականներու մասին եւրոպացւոց հետ բրած տեսակցութեանց միջոցին ցաւելով նկատած եմ թէ՝ միշտ սա կարծիքն կը յայտնեն որ հայերն սխալ են ուրիշ գաղափարներ ունենալ վաճառական ժողովուրդի մը յատկութեանց մասին եւ թէ՝ ընդհանրապէս նոքա դրամագլխոյ մաս չեն համարիր ուղղամտութիւնը . վարկը մեծ դեր կը խաղայ վաճառականութեան զարգացման մէջ եւ վարկի հիմը լոկ դրամական զօրութիւնը չէ, այլ միանգամայն քաղաքականութիւնը : Այս կէտը մեր ուշադրութեան առարկայ պէտք է լինի, եթէ կորսնցընենք այն գեղեցիկ համբաւը, զոր կը վայելէինք իբր վաճառական ազգ, ինչ պիտի մնայ մեզ ապաւէն :

Պոլսէն մեկնած օրս եթէ ցաւ մը ունէի այն ալ սխալի դպրոցէն զրկըւելս էր, ո՛րչափ մեծ եղաւ ապշութիւնս երբ կիրակի առաւօտ կարթննայի սխալի ձայնով : Ո՞ւր էի, կանաչազարդ անտառներու մէ՞ջ թէ Սև ծովու վրան : Գաղտնիքը փարատեցաւ, նաւաստիներէն ոմանք, իբր յիշատակ ցամաքին, վանդակներու մէջ պահած էին մի քանի թռչուններ, յորս սխալ մը : Ամէն անգամ որ թռչուն մը վանդակի մէջ տեսած եմ մեծ զայրոյթ զգացած եմ եւ ուզած եմ ազատել զայն, բայց այսօր կ'երկնչէի թէ ուրիշ մը այսպիսի զգացում կունենայ : Այսպէս է մեր ասկանութիւնը, ամէն անգամ երբ մեզ տկար արարած մը մեր հաճոյից կը ծառայէ, մնաք բարով կ'ըսենք ամէն ազատասիրական զգացումներու : Փոքր թէ մեծ, անհատ թէ ժողովուրդ, ամէնքն մի և նոյն զգացումն ունին : Քանի որ տկարի մը վնասը իրենց օգտակար է, խղճերնին հանդարտ է, երբ այդ վնասը կը պատճառեն :

Բայց ինչո՞ւ միայն սխալի և թռչունակներու վրայ խօսիմ : Բաւական Հայեր կային մեզ ընկեր որոնցմէ կարելի եղածին չափ օգտուեցայ իմանալու համար ինչ որ կը կոչենք հաւաքական կարծիք : Ռուսիացի Հայ, Սեբաստացի, Տրապիզոնցի, Սամսոնցի, ամէն կարգի, ամէն դասու վերաբերեալ Հայք կը գտնուին : Կը հարցնէի ամենուն թէ՝ ո՞վ կը փափաքին Կաթողիկոս, պատասխանը միշտ մի և նոյնն էր «Ներսէս Պատրիարք» :

[illegible] ինք օգտակար եղաւ, աւելի օգտակար պիտի լինի անշուշտ «Արեւելք»ի, վասն զի ամէն դասու, ամէն անկիւն երբ կ'աւելնայ մեզ համակրողներուն թիւը, միշտ գոհ կը մնանք, վասն զի մեր նպատակին հասնելու միջոցներն պատրաստած կը լինինք :

Սեւեփանեան էֆէնտիի ընկեր էր ուրիշ երիտասարդ մը խարտեաշ, դեռ հազիւ 19-20 տարեկան, յոյժ համակրելի, լուրջ : Ռափայէլեան վարժարանէն կը վերադառնար, ուր ուսման ընթացքն աւարտելէ վերջ մի քիչ ատեն Բատաւիի համալսարանին մէջ ուսած էր օրէնսգիտութիւնն : Այս երիտասարդն էր Պ. Բիւզանդ Մսրաֆեան, և ցոյց կուտար մի այնպիսի ազնուութիւն, մի այնպիսի բարեկրթութիւն որ աւանդութիւն մ'է Մըխիթարեանց Ռափայէլեան վարժարանի մէջ : Ռափայէլեան վարժարանի մէջ աշակերտք միշտ ազնիւ մթնոլորտի մը մէջ կը մեծնան, և մանաւանդ այժմ շատ տարօրինակ պիտի թուէր եթէ Հ. Դաւիթ Վ. Նազարէթեանի աշակերտներն չլինէին, կատարեալ ազնուութեան և բարեկրթութեան օրինակներ : Շատ ուրախալի է որ այժմ Մխիթարեանք կը համախմբեն մի և նոյն յարկի ներքեւ թէ՝ Պոլսէն և թէ գաւառական գաւառներէ աշակերտներ որք կը սփռուին յետոյ ամէն կողմ . միայն փափաքելի էր որ Վան, Կարին, Երզնկա, եւ. անմասն չմնային : Այս կէտը կը յանձնարարենք մանաւորապէս Հ. Դաւիթ Վ. Նազարէթեանի, որոյ զգացումներն, ազգին քաջածանօթ են ինձ : Պ. Բիւզանդ Մսրաֆեան, ա՛լ վստահութիւն ունիմ, որ Սամսոնի մէջ մեր պատուական ազգակիցներէն մին պիտի լինի, վասն զի լաւ տեղեկացաւ «Արեւելք»ի ոգւոյն :

Այս առաւօտ գեղեցիկ օդով մը, ծովը այնքան հանդարտիկ որ կարծես թէ Ոսկեղջեր վրայ ենք, Տէրկոս կանգ կ'առնու Սամսոնի առաջ : Ամեն կողմ կանաչներ պատած են, բաւական լաւ տեսք մը կ'ընծայէ Սամսոն և իր ձեւն ու դիրքը ցոյց կուտան թէ՝ ապագայ Թրիէստէ մը կրնայ լինիլ : Աճապին նաւակներ կըհասնին, կ'ելլենք Սամսոն : Ամէն Հայու համար ո՜րքան յիշատակներ պէտք է պարունակէ այս քաղաքը, որուն հողերը կոխկըռտելով, դարերէ ի վեր մեր հայերն անցեր են Օսմանեան մայրաքաղաքը, անոր վերադարձեր : Ո՜րքան զգացմունք, ինչ յոյսերու, ինչ տխրութեանց հանդիսավայր մը եղած է : Բայց անգութ նաւապետը հազիւ երկու ժամ կը թողու մեզ, և այդ երկու ժամուն մէկն արդէն երթեւեկութեամբ կ'անցնի : Ուրեմն մեզ ժամանակ չկայ յիշատակներով յուզուելու, տխրելու կամ ցնծալու : Չեմ կարող իսկ անգամ մը այցելել այն եկեղեցին ուր մկրտուած եմ, այն տունը ուր ծնած եմ և ուստի գիս հանած են դեռ երկու ամսուան եղած ատենս : «Արեւելքի» բազմաթիւ բարեկամներուն, որ գիս կը շըրջապատեն, կը խոստանամ վերադարձիս երկար տեսակցութիւն : Բայց արդէն կաթողիկոսական խնդիր կը խօսին ինձ հետ, և կ'սպասեն որ վերջն ալ իրենց լուր բերեմ : Բայց եթէ ես ըսեմ իրենց ամէն բան, ի՞նչ պիտի կարդան «Արեւելք»ի մէջ : Ես ալ իրենցմէ տեղեկութիւններ կուզեմ, ինչ պիտի խօսին դպրոցի վրայ : Բարեկամներէ շրջապատեալ կը մտնեմ մի քարուկիր շէնքի մէջ, լաւ շինուած, Պոլսոյ գրասենեակներու հետ կրնայ մրցիլ և ուր հաւաքուած է Սամսոնի Հայ աւագանին : Գրասենեակը Գաբրիէլ էֆէնտի Աւաքելեանի գրասենեակն է : Այս էֆէնտի երկաթի վաճառական է, և ով որ տեսայ, մեծ գոհունակութեամբ խօսեցաւ իւր վրայ : Դպրոցի հոգաբարձութեան անդամ է և շա՛տ հոգ, շա՛տ խընամք կը տանի այդ վարժարանի բարգաւաճման . ինչպէս ըսի, ամէն կողմէ շնորհակալութիւններ, գոհութիւններ կը յայտնուին Աւաքելեան Գաբրիէլ էֆէնտիի նկատմամբ, մենք ալ մեր շնորհակալութիւններն կը յայտնենք, զի մեր պարտականութեանց մաս կը համարինք միշտ քաջալեր հանդիսանալ նոցա որք չեն խնայեր ո՛ եւ է ջանք ազգային դաստիարակութիւնը զարգացնելու համար :

Աւաքելեան էֆէնտիի աջակողմն նստած է սպիտակ մօրուքով մի պատկառելի անձ, որ մի քիչ Պ. Կրէվիի կը նմանի . Շնորհաւորեան Գրիգոր էֆէնտին, անուն մը որ շատերուս քաջածանօթ է . Շնորհաւորեանք Ակնայ երեւելի ընտանիքներէն եւ Իզմիրի մէջ ալ երկար ատեն պատուաւոր տեղ մը գրաւած են : Գրիգոր էֆէնտի Շնորհաւորեան այժմ Սամսոնի Առեւտրական եւ Երկրագործական սենեկի ատենապետն է . դպրոցի հոգաբարձութեան անդամ, եւ կ'ապահովցնեն թէ

ժամանակ, դժնդակ կլիմայի մը տակ, խեղճ ծերունի մը Բոլոնիոյ ամայի ուղիներէն միայն եղը պահած, սառնաշունչ հովին առջեւ, հազիւ իւր մերկութիւնը ծածկող ցնցոտի մը վրան ունենալով :

[illegible] ծագեր էր, և իմ նշխած միջոցիս ձիւնը հալելով գլխ կամաց կամաց մինչեւ գետինն իջուցեր էր : Իսկ մաւթին մէջ ծառաքսն կարծածս՝ ղոնդակառան գագաթին հողմացոյցն էր : Ասոնց այլ նւս տարակուսելու՝ տալ տարճանակ-

Նոյն մէջ կը մնէր քանի որ կ'ուտէր : Այսպիսի գեղեցիկ առիթ մը չէր կըրնար փախցնել . խոյսն խարազանս առի և ամենայն զօրութեամբ գայլն հարուածել սկսայ : Այս անակնկալ ծեծը զարհուրեցուց [illegible] , և սաստիկ ա-

քան կղկառր լաւիններէն և յունարէն մը, և քան Ֆրանսացի գեղեցկամասն անուշահոտութիւնները, ծեփծեքուած ներն ու սոսոսկումները :

Որովհետեւ բաւական ժամանակ ցաւ մինչեւ որ պաշտօնի մտայ, երկու

[illegible] նշմարած էր [illegible] թիւն ընելու [illegible] թուոյն մէջ լինել, կամ զի [illegible] կլիմայ լինիլ, եթէ ունենայ, կ'ըսէ [illegible] այդ փառքերով ջոյ նշմարեցի [illegible] ինչ ընդհանուր ժամանակ միայն [illegible] յետոյ, անցնինք Պաղանեան :

[illegible] որ անհնդմէ շատ աւելի [illegible] և հրաշալի են : [illegible] Հայ [illegible] , և ի գիր —[illegible] (Շարունակելի) Ցուլիս 11 Դ. [illegible] (Բ. Յասու). —Հայերէն

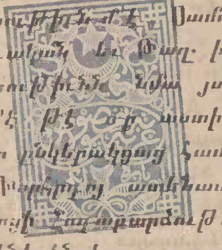

ընդհանուր Սամոնիզէ երախտագիտական պարտաւորութիւններ ունին նորա ամէն կարգի ազգօգուտ աշխատութեանց համար։

Թաղ. խորհրդոյ Ատենապետ Հաճի Օհան էֆէնտի Ասլանեան նստած է Շնորհալուրեան էֆէնտիի քովը։ Օհան էֆէնտի յարգելի անձնաւորութիւն մ՚է Սամոնի մէջ երևելի վաճառական և Թաղ. խորհրդոյ Ատենապետութիւնը նման յանձնուելէն առաջոյ մ՚է, թէ իր ատեանն արժանացած է իր ընկերակցաց համակրանացն։ Թաղ. խորհրդոյ ատենապետ էֆէնտին ալ դպրոցի հոգաբարձութեան գլխաւոր օժանդակներէն է։

Ինձ հետ մտերիմ էր Աւագեան էֆէնտիի գրասենեակը, Մուրատեան Եդուարդ էֆէնտի։ Մեր շրջանակներուն մէջ այս անունը շատ սիրելի եղած է միշտ։ Մեր կրթական ընկերութեանց համար ի սկզբանէ անտի Մուրատեան էֆէնտի մեծ աշխատութիւններ յանձն առած է, և կրնանք խոստովանիլ թէ այդ աշխատութիւններն կարի արդիւնաւոր եղած են, ամէն առեն որ ազգային գործոյ մի համար Պոլսէն պէտք ունենանք Սամոնի մէջ ընտիր աշխատողի մը, կը դիմենք Մուրատեան Եդուարդ էֆէնտիի։ Իմ շնորհակալութիւններս յայտնեցի իրեն, ինչպէս նաև այժմ ալ «Արևելք»ի միջոցաւ կը յայտնեմ։

Մեծ ուրախութիւն մ՚էր ինձ համար տեսնել այդ պատկառելի անձերն, որք թէպէտ Սեբաստիոյէն, Եւդոկիայէն, Ակնէն եկած լինին, բայց և այնպէս միաբան, միասիրտ կ՚աշխատին ազգային կրթութեան համար. կրնանք ապահովցուցի թէ «Արևելք» միշտ իրենց աջակիցն պիտի լինի, քանի որ չպիտանիչէն իրենց այսօրինակ աշխատութիւններն։

Ցաւելու կէտ մը ունեցայ միայն որ դպրոցի դասատու Ցարութիւն էֆէնտի Ցափրեան երկու օրէն կը մեկնի դէպ ի Նիքսար, երկրաչափութեան պաշտօնով։ Արդէն Պոլսէն լսած էի Ցափրեան էֆէնտիի անունը և գիտէի թէ շատ խղճի մտօք իր պարտականութիւններն կը կատարէ։ Փոքր մի առեն ունեցած տեսակցութիւնս ալս հաստատեց այս համոզմանս մէջ։ Բայց ի՞նչ ընէ, պէտք է ապրիլ լաւ ապրիլ։ Ցուսամ թէ իր յաջորդն ալ նոյնքան արժանաւորութեամբ իւր պարտականութիւններն կը կատարէ։

Առջի օրն Պոլսէն մի օրիորդ վարժուհի եկած էր, որով պիտի կարենան կանոնաւոր աղջկանց վարժարան մի ունենալ։ Ժամանակս այնքան կարճ էր որ կարող չեղայ դպրոցը այցելել, միայն հանդիպեցայ Աբրահամ էֆէնտի Գրիգորեանի որ երաժշտութեան դասատուն է. լաւ երիտասարդ մը որուն խօսակցութիւնը առըէկ տպաւորութիւն բրաւ վրաս, մանաւանդ տեսայ թէ խղճի մտօք իրեն պարտականութիւնը կատարելու փափաքող է, և թէ կը կատարէ ինչպէս բսին ինձ։ Ցաւեցայ վերադարձիս դպրոցն այցելել։

Այսօր արդէն Խորէնկէլէ տօնն է. ամէն ազգ. եկեղեցական համբոյր կուսան, ամէն աշխատութիւն դադրած է ևս ցեխերի մօտ Սամոնիզէ պիտի սփռին դաշտերն ու զառիկական զուռնալը ճաչէն։ Բարի ախորժակ մաղթելով կը դառնամ ի «Ցիանա», ընկերակցութեամբ մի աշխատասիրական պատանիի, Պ. Փիլիպ Զերոզեանի, որուն պատանեկական աշխոյժը և «Արևելք»ի համար ունեցած սէրը ինձ բաւական ժպիտ տուին։ Վերջապէս, ինչպէս չտրտմիմ երբ կը տեսնեմ թէ երիտասարդ, պատանի, ու ծեր ամէնքն միաբանեն «Արևելք» սիրելու մէջ։

Շոգենաւնիս ելլելու մօտ է, և ահա ինձ մօտ կուգայ մի դեղին երիտասարդ համակրելի եւ ախորժելի. իրարու անծանօթ ենք, առաջին խօսակցութիւնն վերջը կերպով մը խօսքն «Արևելք»ի վրայ բերի. իմ փափաքս է ամէն կողմ կարծիքներն իմանալ եւ եղած դիտողութիւններէն օգուտ քաղել, և կուզէի որ միշտ «Արևելք»ի պաշտպանը կողմերն ցոյց տան. սակայն դժբաղդաբար ըսեմ թէ բարերարաբար, միայն լաւ բանցի, թէպէտ ի սկզբան գիս չճանչնան թէ ո՞վ եմ։ Մեր դեղին երիտասարդը Յովհաննէս էֆէնտի Շէհրիկեան է, Կիրասոնցի, առաւօտը եկած էր Սամսոն Լոյտով, որուն մէջ պաշտօն ունի եւ մեր շոգենաւով կը վերադառնար։ Իւր թէ՛ Պէօյիւքտէրէէն կամուրջ իջնէր եւ ելլէր։ Շիտակն ալ այս ճանապարհորդութիւնը ինձ աւելի հաճոյ եկաւ քան Պէօյիւքտէրէէն Պոլիս։ Շէհրիկեան էֆէնտիի «Արևելք»ի մասին կարծիքներն իմանալէս վերջ ծանօթացուցի ինքզինքս, աւելորդ է ըսել թէ ուրախութիւն զգաց։ Խօսեցանք զանազան խնդրոց վրայ, այն կողմի հայոց կարծիքներն ուզեցի իմանալ, ջերմ Ներսէսեան են, ինչպէս նաև ի Սամսոն։ Թէ Սամսոն և թէ Կիրասոն բաւական տարածուած են Պոլսոյ և Ցփղիսի թերթերն, եւ ամէն ոք հետաքրքիր է ազգային խնդիրներու։ Եթէ երբեք կ՚ըմբռնեմ մեր ստանձնած պարտականութեանց մեծութիւնը, այս միջոցին է, երբ կը տեսնեմ կամ կիմանամ թէ գաւառի բոլոր ամէն անկիւններն ոսկիի սուրբ երկիւղածութեամբ ունկն կը դնեն լրագրաց կարծիքներուն. հոգիներու և միտքերու առաջնորդներն ենք, մեծ պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ վրանիս։

Շոգենաւն վիճերը պիտի հասնի Կիրասոն. ուրեմն կարող չպիտի լինիմ դուրս ելլել։ Շէհրիկեան էֆէնտի հարկ եղած տեղեկութիւններն ինձ հաղորդեց։ Կիրասոնի երիտասարդութիւնը ընկերութիւն մը կազմած է թէ՛ ընթերցարանի հաստատութեան և թէ՛ դպրոցի բարեկարգութեան համար։ Կ. Վահան էֆէնտի դպրոցի դասատուն է և գոհ են իրմէ։ Օրիորդ Թոզալեան աղջկանց դպրոցի դասատուն է, բայց աղջկանց դպրոցը տեղի մ՚է առ այժմ. մանչ աղջիկ մօտ 150 են. բաւել է խրախուսիչ առնել մի աշակերտ. աղէ՜կ ուսումնասիրութիւն։ Աղջկանց տեղը կրնայ փոխուիլ մի գեղեցիկ շէնքի եթէ Վէլէտեան Հաճի Աստուր էֆէնտի՝ որ մի հարուստ վաճառական է, հաճի իւր խորհուրդներն ժամ առաջ իրագործել։ Վէլէտեան էֆէնտի ուխտած է մի աղջկանց վարժարան կանգնել, բայց ի՞նչ աւուր կ՚սպասէ, միթէ լաւագոյն չէ՞ իւր աչքերովը տեսնել այդ շէնքն որ միանգամայն աշխարհիս չորս կողմն պիտի հռչակէ Վէլէտեանի անունը։ Ահա՛, ինչպէս կարող են, համեմատաբար փոքր գումարով մը թէ՛ իրենց անունն անմահել, և թէ Ազգին օգտակար լինել։ Իսկ թէ ուրիշ ժամանակ կը բաւէ անցած միջոցիս դպրոցի շէնքն տեսնելու բարեբաղդութիւնն ունենայի։

Բայց Նամակս երկար եղաւ, ժամը 8ն է, կը զարնէ Բէլի դանգակն. Գերմանացի ընկերներուս տուած եմ «Արևելք»ի Ցաւելուածը, շատ ուրախ են, կ՚երգեն «Կալոյս Թուչունը», կ՚կրօնունք։ Ցտեսութիւն։

Ա. Ա.

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Շատ մարդիկ խնայողութիւն ընել կը կարծեն գետախնձորը կամ այլ ինչ, փոքր քանակութեամբ իւղի մէջ խորովելով։ Այս կերպ պատրաստուած կերակուրն անհամ, ծանր կը լինի և բոլոր իւղը կը ծծէ. ընդհակառակն սանը կամ պտուղը առատ իւղով լեցնելու է, այնպէս որ գետախնձորը բոլորովին մէջը թաթխուի, և ո՛չ միայն ախորժելի խորոված մը կունենանք, այլ զարմացմամբ պիտի տեսնենք որ քիչ իւղ ծծած է։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

Կը փութամ ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ Պոլիս կամուրջին մօտ ի Վալիտէ խան Թիւ 6 ԱՕՏԳԻԿ անուամբ վաճառատուն մը բացած եմ, ուր ամէն տեսակ ընտիր նպարեղէնք և ուտելիք կը ծախուին մեծ և փոքր քանակութեամբ։

Այս վաճառատան բոլոր ապրանքներն իրենց գնելու չափաւորութեամբ և տեսակներու զանազանութեամբ ընտիր են։

Պատուարժան Հասարակութիւնք կրնայ ապահով ըլլալ թէ ամեն փորձ և խնամք պիտի տարուի մեր բոլոր յաճախորդները գոհացնելու համար։

ԹՈՎՄԱՍ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ՏՈՔԹՕՐ ՍԱՃՈՒԷ

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Համառօտեալ)

Սոյն դասագիրքը, որ Թերթ առ Թերթ հրատարակուեցաւ, և որուն վրայ գրուած է «Արևելք»ի Ցունուար 24 ի Թերթոյն մէջ, ի մի հատոր կազմուած, կը ծախուի չորս դահեկանի, ամէն հայ գրավաճառաց քով։

Կեդրոնատեղին է Միացեալ Ընկերութեանց գրասենեակը։

Շատ գնողներուն գոհացուցիչ զեղչ ըլլայ։

Հրատարակութիւն
Խնամոց Ուսումնասիրաց Ընկերութեան
—օ—

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԵՐ

Նախակրթարանական կարգերու համար

Ազգային վարժարանաց համար նոր մեթոտով պատրաստուած ընտիր դասագիրք մ՚է։

Կեդրոնատեղին է Մարգարեան գրատունը, Մէրճան փողոց, Թիւ 57. կը գտնուի նաև միւս գրավաճառաց քով։ Գին 5 ղրուշ։

Բաւական Թուով գնողաց 0/0 20 զեղչ կը լինի։

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ. ԼԵԶՈՒԻ

Գ. Տպագրութիւն

Օսմ. լեզուի ուսումն ամէն կարգի ուսանողաց խիստ դիւրաւ ստանալի ընելու նգամբ Գալըպճեան Պօղոս էֆ.ի յօրինած սոյն դասագրքին երրորդ տպագրութիւնն այս անգամ ի լոյս ընծայուած է «Հեգարան և ընթերցարան Օսմ. լեզուի» անուամբ, ըստ առաջնոյն Միւհէնտիսեան ընտիր տառերով, որ կը գտնուի ի Գափաֆեան և այլ Հայ գրատունս. գին 5 ղրշ։

Ցիշեալ էֆէնտիի զուտ Թուրքերէն լեզուաւ գրուած «Գավաիտ Արէպիյյէ» անուն դասագիրքն եւս կը ծախուի ի Գափաֆեան և այլ հայ գրատունս.

ՀԱՄԱՌՕՏ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ
Գրեց
Ռ. Ց. Պէրպէրեան
Գին 7 1/2 ղրուշ
Կը ծախուի Հայ գրավաճառաց և հեղինակին քով։

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՋԱՐԵՃ
Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր փողոց, Թիւ 41

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1884 ԱՊՐԻԼ ԱՄՍՈՅ

ՎՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	33	28	21	18	23	25	22	4	17	33	32	2	23	28	21	18	22	17	23 բ	2	15	33	25	4	32	2	28	23	25	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	12 45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—	—	—	—
Ռ. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	12 53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	—	11 45	—	—	—	—	1 05	—	—	—	—	—	2 15	—	—	—	—	—	—	4 15	—	6 15	8 33	—	—	—	—	—
Մէզ. պուրնու	—	—	—	11 49	—	—	—	—	1 07	—	—	—	—	—	2 19	—	—	—	—	—	—	4 19	—	6 19	8 37	—	10	—	—	—
Պէօյիւք տէրէ	—	—	—	11 53	—	—	—	—	1 11	—	1 30	—	—	—	2 23	—	—	—	—	—	—	4 23	—	6 23	8 41	8 45	10 04	—	—	—
Կիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թարաբիա	—	—	—	12 04	—	—	—	—	1 19	—	1 41	—	—	—	2 34	—	—	—	—	—	—	4 34	—	6 34	8 52	8 56	10 15	—	—	—
Պէյքոզ	—	—	—	—	11 45	—	—	—	—	—	1 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 15	6 43	9 1	9 5	—	—	—	—
Փաշ. պաղչէ	—	—	—	—	11 52	—	—	—	—	—	1 58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 22	6 50	—	9 12	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	—	12 15	—	12 20	—	—	1 33	—	—	—	—	1 35	2 45	—	—	—	—	—	—	4 45	—	7	9 13	—	10 26	—	—	—
Բ. բէ. մահա.	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 30	—	—	ա	—	—	—	—
Իսթինիա	—	—	—	—	—	12 27	—	—	—	—	—	—	—	1 42	2 52	—	—	—	—	—	—	4 52	—	—	ա	—	—	—	—	—
Էմիրկեան	—	—	—	—	—	12 32	—	—	—	—	—	—	—	1 47	2 57	—	—	—	—	—	—	4 59	—	7 09	9 22	—	10 35	—	—	—
Պոյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	12 35	—	—	—	—	—	—	—	1 50	3	—	—	—	—	—	—	5 02	—	—	9 2	—	—	—	—	—
Քանլըճա	—	—	—	—	12 08	—	—	—	—	—	2 12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 38	7 25	—	9 26	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	—	—	—	12 45	—	—	—	—	—	—	—	1 58	3 08	—	—	—	—	—	—	5 10	—	7 27	9 33	—	10 45	—	10 50	—
Ա. Հիսար	—	—	—	—	12 14	—	—	—	—	—	2 18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 44	7 36	—	9 32	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	—	12 20	—	12 20	—	—	—	2 25	1 20	—	—	—	—	2 30	—	—	3 30	—	—	4 50	7 42	—	9 39	—	10 30	—	—
Վանի քէօյ	—	11 15	—	—	—	—	12 26	—	—	—	ա	1 26	—	—	—	—	2 36	—	—	3 36	—	—	4 55	—	—	9 45	—	—	—	—
Պէպէք	11	—	11 45	—	—	12 51	—	—	—	12 55	—	—	—	2 06	3 16	2 10	—	—	3 15	—	—	5 18	—	—	9 41	—	—	—	—	11 10
Առնաուտ քէօյ	11 07	—	11 52	—	—	—	—	12 25	—	1 02	—	—	1 35	—	—	2 17	—	2 50	3 22	—	4	5 25	—	7 52	9 48	—	10 58	—	—	—
Չէնկէլ քէօյ	—	11 22	—	—	—	—	12 53	—	—	—	ա	1 33	—	—	—	—	2 45	—	—	3 45	—	—	5 05	8	—	9 52	—	—	—	—
Քուրու չէշմէ	11 14	—	11 59	—	—	—	—	12 33	—	1 09	—	—	1 43	—	—	2 24	—	2 58	3 29	—	4 08	5 32	—	—	9 55	—	—	—	—	—
Պէյլէրպէյի	—	11 29	—	—	—	—	12 59	—	—	—	ա	1 39	—	—	—	—	2 49	—	—	3 49	—	—	5 10	8 06	—	9 58	—	—	—	—
Օրթաքէօյ	11 22	—	12 07	—	—	—	—	12 42	—	1 17	—	—	1 52	—	—	2 32	—	3 07	3 57	—	4 16	5 40	—	8 15	10 3	—	11 10	—	—	—
Քուզկունճուք	—	11 35	—	—	—	—	12 46	—	—	—	ա	1 46	—	—	—	—	2 56	—	—	4 06	—	—	5 17	8 24	—	10 5	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	11 30	—	12 15	—	—	—	—	12 58	—	1 25	—	1 56	2 07	—	—	2 40	—	3 16	3 45	4 16	4 24	5 58	—	8 34	10 11	—	11 18	—	—	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	ա	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 25	8 44	—	10 13	—	—	—	—
Քապաթաշ	—	11 47	—	—	—	—	—	—	—	1 34	—	—	—	—	—	—	—	—	3 54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄՈՒՐՋ	11 45	11 55	12 30	12 50	1 05	12 20	1 02	1 08	2 08	1 42	3	2 11	2 18	2 35	3 45	2 55	3 12	3 31	4 02	4 31	4 39	6 05	5 40	0 59	10 26	10 28	11 33	11 —	11 20	11 40

═ Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց։ ա. Ուրբաթ օրերը միայն։ բ. Բացի ուրբաթ օրերէ։
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Իբաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերն, Միացորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են դէպ օդի կամ այլ պատճառաւ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹԻՒՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑՔ	33	28	21	2	23	18	4	22	33	17	25	23	2	18	32	22	28	23	25	18	4	17	33	22	32	23	25	21	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ	12	12 15	12 45	12 45	1 05	1 40	1 45	2 15	2 30	2 20	2 30	2 45	3 15	3 30	5	6 45	8 15	9 30	9 50	10 15	10 30	10 50	10 40	11 05	11 10	11 10	11 05	11 40	11 45	12
Քապաթաշ	—	—	—	—	—	—	1 55	—	—	—	—	—	—	—	5 10	—	—	9 40	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	11 50	—	—
Իսկիւտար	—	12 20	—	—	—	—	1 59	—	—	—	2 45	—	—	—	—	6 59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 45	—	12 —	12 15
Պէշիկթաշ	—	—	1	—	—	—	2 09	—	2 45	—	—	—	—	—	5 14	7 09	8 29	9 49	10 05	—	10 45	—	10 55	11 24	—	—	—	12 02	—	—
Քուզկունճուք	—	12 36	—	—	—	—	2 19	—	—	—	2 51	—	—	—	—	7 19	—	9 59	—	—	—	—	11 05	—	—	—	—	—	12 08	12 25
Օրթաքէօյ	—	—	1 08	—	—	—	2 23	—	2 53	—	—	—	—	—	5 22	7 23	8 37	—	10 13	—	10 53	—	—	11 32	—	—	—	12 09	—	—
Պէյլէրպէյի	—	12 43	—	—	—	—	2 28	—	—	—	2 58	—	—	—	—	7 28	—	10 06	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	—	12 16	12 31
Քուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	5 31	—	—	—	10 22	—	11 01	—	—	11 40	—	—	—	12 15	—	—
Չէնկէլ քէօյ	—	12 49	—	—	—	—	2 33	—	—	—	3 04	—	—	—	—	7 33	—	10 12	—	—	—	—	11 18	—	—	—	—	—	12 23	12 38
Առնաուտ քէօյ	—	—	1 19	—	1 30	—	2 42	—	3 04	2 45	—	—	—	3 55	5 38	7 41	8 45	—	10 29	—	11 09	—	—	11 47	—	—	—	—	12 30	—
Պէպէք	12 30	—	—	—	—	2 10	—	—	3 11	—	—	3 15	—	—	5 45	—	8 52	—	10 37	—	11 16	—	—	11 54	—	—	—	12 22	—	—
Վանի քէօյ	—	12 56	—	—	—	—	—	—	—	—	3 11	—	—	—	—	—	—	10 19	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	—	—	—
Քանտիլլի	—	—	—	1 15	—	—	2 50	2 45	—	—	3 17	—	3 45	—	—	7 49	—	10 26	—	10 45	—	—	11 31	—	—	—	—	—	—	—
Ա. Հիսար	—	1 06	—	—	—	—	2 58	—	—	—	3 23	—	—	—	—	—	—	—	—	10 51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ռ. Հիսար	—	—	1 34	—	—	—	3 07	—	3 19	—	—	—	—	—	5 52	8	9	—	10 45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Քանլըճա	—	1 11	—	—	—	—	3 16	—	—	—	3 30	—	—	—	—	8 09	—	—	—	10 58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Պոյաճը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	11 02	—	—	—	—	—	—	—	—
Էմիրկեան	—	—	—	—	—	—	3 25	—	3 24	—	—	—	—	—	6 05	8 18	9 09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Իսթինիա	—	—	1 39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 08	—	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	—	—	—
Բ. բէ. մահա.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 13	—	—	—	—	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	1 27	1 48	—	—	—	3 54	—	3 33	—	—	—	—	—	6 15	8 27	9 18	—	—	—	—	11 18	—	—	—	11 40	—	—	—	—
Փաշ. պաղչէ	—	—	—	—	—	—	3 44	—	—	—	3 47	—	—	—	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	11 46	12 15	—	—	—
Պէյքոզ	—	1 21	—	—	—	—	3 51	—	—	—	3 56	—	—	—	6 27	—	—	—	—	11 17	—	11 25	—	—	11 48	11 53	—	—	—	—
Թարաբիա	—	—	1 53	—	—	—	4	—	3 43	—	—	—	—	—	6 36	7 37	9 28	—	—	11 26	—	—	—	—	—	—	12 23	—	—	—
Կիրէճ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 26	—	—	—
Պէօյիւք տէրէ	—	—	2 03	—	—	—	4 11	—	3 48	—	—	—	—	—	6 46	8 42	9 45	—	—	—	—	11 35	—	—	11 58	—	12 31	—	—	—
Մէզ. պուրնու	—	—	2 07	—	—	—	4 15	—	3 52	—	—	—	—	—	6 50	—	9 49	—	—	11 38	—	—	—	—	—	12 02	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	2 11	—	—	—	4 19	—	3 56	—	—	—	—	—	6 54	—	—	—	—	—	—	11 45	—	—	12 08	—	12 37	—	—	—
Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 04	—	—	—	—	11 50	—	11 49	—	—	12 12	12 11	—	—	—	—
Ռ. Ա. Քավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 12	—	—	—	—	12 —	—	11 53	—	—	12 16	12 18	—	—	—	—

ԻՍԿԻՒՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՍԿԻՒՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իսկիւտ.	11 15	12 —	12 30	1 —	1 30	2	2 30	3 10	3 45	4 30	5 5	5 45	6 20	7	8 10	9	9 45	10 20	10 30	10 40	11 05	11 25	11 45	12 05
Պէշիկթ.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 15	—	6 30	—	8 20	—	—	10 30	—	—	—	—	—	—
Կամուրջ	11 50	12 15	12 45	1 15	1 45	2 15	2 45	3 25	4 —	4 45	5 26	6	6 40	7 15	8 30	9 15	10 —	10 40	10 45	10 55	11 20	11 40	12 —	12 20

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՍԿԻՒՏԱՐ

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջ	11 45	12 —	12 45	1 15	1 50	2 20	2 55	3 30	4 —	4 45	5 30	6 —	7 —	8 15	9	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 05	11 50	12 05	12 5
Պէշիկթ.	—	—	—	—	—	—	—	—	4 10	—	—	6 10	—	—	9 10	—	10 10	—	—	—	—	—	—	—
Իսկիւտ.	12 —	12 15	1 —	1 30	2 5	2 55	3 10	3 45	4 20	5 —	5 45	6 20	7 15	8 30	9 20	9 45	10 20	10 45	11 —	11 20	11 20	12 05	12 20	12 20

ԿԱՐԱԲՈՒՐՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՍԿԻՒՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Իսկիւտ.	2 45	4 —	10	11 15
Գասըմփ.	3 —	—	—	11 30
Սիրքէճի	3 05	4 20	10 20	—

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՍԿԻՒՏ.

	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Սիրքէճի	3 15	4 45	10 45	—
Գասըմփ.	—	5 —	—	11 30
Իսկիւտ.	4 35	5 15	11 05	11 45

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԵԼԷՍԻԻ ԳԻԾ

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԵԼԷՍԻ

	[2] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կամուրջէն	1 45	3 15	10 45	
Սալաճագ			10 57	
Հարէմ իսկ.	2 —	3 35	11 —	

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԵԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

	[1] ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Հարէմ իսկ.	2 —	3 30	11 —	
Սալաճագ	2 07	3 37	11 07	
Կամուրջ	2 20	3 50	11 20	

[1] Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. [2] Կիրակի օրն չկայ. [3] Քասըմփաշով. [4] Քուզղունճուք.